

СЕЦАКЪЕТ КЕРИМОВА

ГЪИСЕРИН КИМЕЛ

Баку – 2021

Редактор: **Муъзеффер Меликмамедов**

Керимова С.

Гъиссерин кимел. – Вак1, 2021. – 224 сәһ.

Седакъет Керимова лезги ва азербайжан поэзиядални прозадал рик1 алайбуруз хъсандиз чида. Адан къелемдикай хкатнавай шииррин, поэмайрин, гъикайрин, пьесайрин, повестрин ва романрин хъсан суракъар къецепатан уьлквейризни чк1анва. С.Керимовадин эсерар лезги, азербайжан, урус, немец, туьрк ва къумукъ ч1аларал чапдай акъатнава.

«Гъиссерин кимел» С.Керимовадин 30 лагъай ктаб я. Ина шаирди эхиримжи йисара къелемдиз къачунвай поэзиядин чешнеяр, гъак1ни ц1ийи къилелай туьк1уьрнавай поэмаяр гъатнава. Ктаб к1елдайбурун рик1яй жедайдан ч1алахъ я чун.

КІЕЛДАЙДИ!

И ктабда зи эхиримжи йисара къелемдиз къачунвай, икъван гагъди чап тахъанвай шиирар гъатнава. Абур жуван рикІихъ галазни вахъ галаз ихтилатар я. Завай вун жуван рикІивай яргъалариз жедач. Зи уьмуьрда, зи руьгъдин дуьньяда вуна къетІен чка къазва. За вахъ галаз санал дердер гъалда, рикІин дегънейра къатканвай гъиссер мецел гъида. Гзаф чІавуз хайибуруз, мукъва-къилийриз, ярар-дустариз лугъуз тежедай сирер цІарара туна вав агакъарда, вун зи гъавурда акъадайдан чІалахъ жеда зун. Дуьньядин ифин алай крарикай, инсанрин къилихрикай вахъ галаз ихтилатда.

Шаирар паталди поэзиядал рикІ алай кІелдайбур къван мукъва касни авач. Поэзия эдебиятдин къетІен хел, илгъамдин кутугай чІал я. Ам рикІин цІугъ, фикиррин гъарай, гъиссерин сел я. Шаирди вичин рикІик къалабулук кутазвай, адан къарай атІузвай гъалар цІарариз элкъуьрда. Вичин фагъум-фикиррикайни тІаларикай гафар храна, абур цІиргъина туна кІелдайдаг агакъарда.

Поэзия – гъакІни шаирдин вичин рикІихъ галаз ихтилат тирвиляй ана тапарар жедач. ЦІарара шаирдин жуввал, адан къетІенвал чІалал къведа. Гъар са шаирдин уьмуьрдин гъакъикъат адан шииррай чириз жеда.

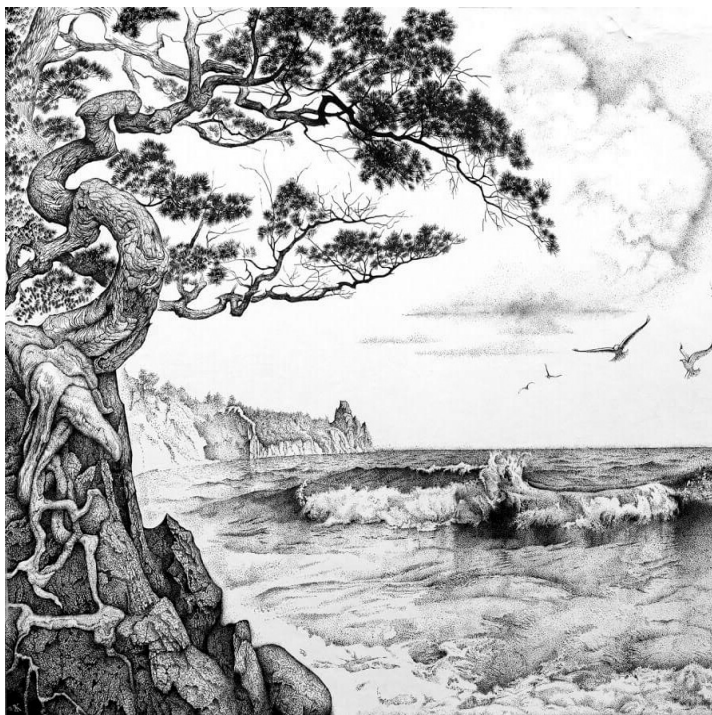
Гъа икІ, «Гъиссерин кимел» тІвар ганвай нубатдин ктаб агакъарзава за вав, кІелдайди! Ам ви рикІяй хъун зи эрзиман я!

С.К.

*Са члехи мел
кланда чаз*

ДАГЪ АВАНИ ЗАВ КЪВЕДАЙ?

Зи гуьгъуьна за авур къван гъалатIар,
Зи гуьгъуьна юргъунвилер, галатар,
Зи гуьгъуьна дердер, гъамар – алатай,
Вуч аматIа зи вилериз ахквадай?

Зи гуьгъуьна зи гунагърин пар – шеле,
Зи гуьгъуьна авунвай къван кар – силе,
Зун са тар я – руьгъ юзазвай гъар хиле,
Вуж аматIа захъ агъвадай, захъ кудаЙ?

Вилерикай карагда зи шумуд кар,
Атай чIавуз жуван рикIяй тIалдин свар,
ЦIалцIамариз алахъда зун гана гъар,
Жагъида сад – къван къуна и гъар хадай.

Вуч аматIа захъ зи амай уьмуьрда?
ГуьтIуь хъанва шегъре рекъер, уьмуьр – дар,
КIвачин я зун, гъиле къуна шумуд кар,
Вуж ава заз и дуьньяда гуж гудай?

Руьгъ квачирбур акваз зи рикI цIрада,
За алахъна къелемдив руьгъ храда,
Зи хирерал къел алахда парада,
Къекъведа зун са бендедихъ – гъил къадай.

Инлай къулухъ вуч жедатIа, хъурай мад,
Хажалатар марф хъана зал къурай мад,
Заз къисметди цIийи тIалар гурай мад,
Эхиз жедай дагъ авани зав къведай?

УЪМУЪР ЛАГЪАЙДИ

Са къакъан дагъ я къван уъмуър лагъайди,
Садрани кукІушрив агакъдач хъи, гъил.
Рехъ куътягъ тежерди, рехъ галуддаиди,
Бес вучиз адакай атІудачтІа вил?

Са яргъал дагъ я къван уъмуър лагъайди,
ДатІана саврухар ракъурда хъи, вал.
КІвенкІве рагъ къалуриз, вун алцуарариз,
Ахпа харув ягъаз агудда вав тІал.

Са къариб дагъ я къван уъмуър лагъайди,
Циферив чилериз гъамар чукІурдай.
Яргъариз тухвана вун синтІер ягъаз,
Ахпа рехъ алатай шив хъиз чукурдай.

Са секин дагъ я къван уъмуър лагъайди,
Низ чидай хура цІуд вулкан авай чІал?
Садбуру пархъунда бере атайла,
Садбуруз жагъидач юзадай мажал.

Са ялгъуз дагъ я къван уъмуър лагъайди,
Са куълуъ къван я къван чун адан синел.
Ялгъуздиз хъфида дуьньядлай вири,
Ялгъуздиз атайвал дуьньядин гъенел.

29.12.2016

ДУЪНЪЯ НАЧАГЪ Я

Цавар гзаф ава ракъинин кланик,
Накъварни тлмил туш и члехи чилел.
Бес вучиз инсанрин атлузвач нефсер,
Мадни вуч къвезматла дуъньядин килел?

Сад начагъ хъанва къе гзаф тлуъникай,
Сада каш члугвазва абур хуъникай,
Муъкуъд куз-хъукъузва ажуж хуъникай,
Гзаф я инсанар – нагъв алай вилел.

Садбурун темягъдин тини къатанва,
Садбуру инсафдин багъар атланва,
Садбур кесибвили бегъем гатанва,
Сад къизил тахтунал, сад къуру чилел.

Садбур хъанватлани пурарин къалтах,
Алахъна члурзава дуъньядин салагъ,
Саклани жезвач хъи, къиникъдин члалахъ,
Уъмуър са къуш я къван, хуъз жедай гьилел?

Къе дуънья начагъ я, вирусди къунва,
Инсанар азардин ракъара тунва,
Яцлар гзаф хъана, чун рекъел тунва,
Яраб вуч къвезматла дуъньядин килел?

24.06.2020

ЧИР ХЪАНАЙТІА

Зун рапунин къекъуьмдайни экъечІдай,
ЦІаярикай, ялаврикай хкечІдай.
Махарик квай аждагъанрив эгечІдай,
Чир хъанайтІа, къулухъ жуван эл гала.

Гзаф хъанва гафар гвайбур хкІадай,
Вилик-къилик квазва гила акатайд.
За залумриз кІевелай акІ гъад къадай,
Чир хъанайтІа, къуьнел мягкем гъил ала.

Гъар бармакдин кІаник туькІвей къил жедач,
Гъар пул гвайдаз захавалдай гъил жедач,
Дуьньяд малда садрани зи вил жедач,
Тек инсанрин къегъалвилик вил гала.

Зун датІана цаварава – хиял хъиз,
Вирибурун чІалахъ жеда аял хъиз,
Уьмуьр физва гара гъатай са ял хъиз,
Бегъер кІватІдай сад аматІа зи салай?

03.02.2020

ГЪАЖИ ДАВУД

Са чІав авай, чи цавара
Са рагъ авай Давуд лугъур.
Са чІав авай, чи чилерал
Са дагъ алай Давуд лугъур.

Тур гъилевай са къвал тир ам,
Садавайни тежедай рам.
Са эл хуъзвай кІватІал тир ам,
Чи дагълар хъиз – тагудай чам.

Гъа чІавалай гъар лезгидин
РикІин къене са сир ава.
Гъа чІавалай мурадра чи
Азадвилин са цІир ава.

Чун агудун патал женгер
ЧІугур кас тир Гъажи Давуд.
Чи рикІера чІехи умуд
Кутур кас тир Гъажи Давуд.

Халкъ шад авур, халкъ сад авур
Айгъал кас тир Гъажи Давуд.
Ватан хвейи такабурдив,
Къегъал кас тир Гъажи Давуд.

КІАНЗАВА

И куьруь уьмуьрда, кІири уьмуьрда,
И кьуьруь уьмуьрда, кири уьмуьрда,
Аллагъди чаз ганвай вири уьмуьрда
Гьар са югъ сувардай кьуна кІанзава.
Накъанан фикиррин, гьамарин парар
Накъанан варарихъ туна кІанзава.
ТахьайтІа эхиз жеч дуьньядин крар,
ТахьайтІа кьатІ жеда бахтунин гуар.

Пакагъан йикъарихъ дад кутун патал,
Гъиле кьур кар кьилиз акъудун патал,
Цириз тур мефтІедив кьени фикирар,
Агудмир на пехил гьиссер – ничхирар.
ТахьайтІа абуру кьеняй неда вун,
Масдакай хьел аваз, куз, ишеда вун.

Агудмир на жував гьахьсуз рахунар,
Агалдиз тахьурай хьел кваз ругунар.
Чидан ваз вуч ятІа дуьньяда гьунар?
Рангарин арадай экуьд жагъурун!
Бахт тушни дарвили чуюквейла ви рикІ,
Аллагъди ваз марф хьиз умуд ракъурун?!

Гьар садахъ са кьилих, са тІул авайд я,
Гьар садахъ са кьисмет, са кьул авайд я,
Гьар садахъ вичиз кьван акьул авайд я,
Куьз я, лагъ, рехнеяр, куьз я тегънеяр?
Ваз басрух гайила пехил гьиссери,
Михьа эчІелрикай рикІин дегънеяр.

КъечІейтІа кІвалахар вуна шаз хъайи,
ТупІалай авуртІа крар – тІал гъайи,
Къвердавай инсанар жеда ваз къайи.
Масадан эцигун къабул туштІа ваз,
Акурла а касдин крар цаз алаз,
Вуч гъатда ви гъиле ам чукІурайла?
Жува цаз алачир крарихъ яла.

И куъруъ уьмуърда вуна садрани,
Агудиз тахъурай дявевр, къалар.
Хъсан гаф ван хъайла, аквада хъи ваз,
Цуьк хъиз ахъа хъана ви рикІин гъалар,
Ви рикІел хкведач дакІунар, ялар,
Элекъда са ялце ви чандин тІалар.

И куъруъ уьмуърда, кІири уьмуърда,
И къуъруъ уьмуърда, кири уьмуърда,
Аллагъди чаз ганвай вири уьмуърда
Гъар са югъ сувардай къуна кІанзава.
Накъанан фикиррин, гъамарин парар
Накъанан варарихъ туна кІанзава.
ТахъайтІа эхиз жеч дуьньядин крар,
ТахъайтІа къатІ жеда бахтунин гурар.

14.08.2015

ГЕЛ ТАДА

И дуьньядал гъарада са гел тада,
Ава гъардахъ гекъиг тежер вичин рехъ.
Садбуру ваз ракъини хъиз чим гуда,
Садбуруни бахш ийида къайи мекъ.

Акьуллуда циферикай къадач дерт,
Ада вичин варарив гъам агуддач.
ВикІегъ касди бахт туькІуьрда алахъна,
ТуькІуьрнавай чараданди къакъуддач.

Тади къачур гъар вацІ гъуьлуьв агакъдач,
Къвал хуьзватІа, хъуьтуьл женни адан къван?
КуькІвей чирагъ яргъалайни чир жеда,
Чуру лампад фад туьтуьниз гъида чан.

Чулав цифер какахъайла къвада марф,
Хваларикай, кІамарикай вацІ жеда.
Гъар са кардик рехне кутаз алахъмир,
Гъар са цІалцІам чархунални къацІ жеда.

Фад атІуда агъуз хилен майваяр,
Виниз хилев гъармадан гъил агакъдач.
Бязибуру гуьгъуьл чІурда пер хана,
РикІ шадарун гъар садалай алакъдач.

Гзаф тІуърла виртни туькьуьл аквада,
Артух хъайла бегьердини хада хел.
Гъар инсандихъ ава вичин туькІвей рехъ,
Гъар инсанди атІуз жеда къадай гел.

ВикІегъвал бурж къачуз жедач масдавай,
Къел гъарадан рикІин къене кІанда икІ.
Къегъал касди зегъмет чІугваз датІана,
Дуьнья рамда, аваз хъайтІа чанда рикІ.

БУБАДИЗ ЧАР

Геж хъана ваз кхъей чар,
Гила ам вав агакъдач.
Вун авай къар уьмуьрдиз
Хкун залай алакьдач.

За ваз шиир кхъенач.
За ваз мани туькӀуьрнач.
Садра ви гардан къуна,
РикӀе эквер куькӀуьрнач.

Агатна вав, тухдалди,
Заз рахадай вахт хъанач.
А вахъ авай заха рикӀ
Вучиз, буба, захъ хъанач?

Эхна вуна зун патал
Шумудни са тӀал, буба.
Къе ви тӀварни бес я заз
Дамахун патал, буба.

Такабурдин дагъ буба,
Зи уьмуьрдин рагъ буба.
За дуьньяяр гудай хьи,
Вун хъанайтӀа сагъ буба.

ЛАЦУ ГИМИ

Хайи КцІар – ксарин чил,
АтІудач гьич вакай зи вил.
Диде ватан – рикІиз чими,
Зи хиялрин лацу гими.

Эхиз жедач такурла вун,
КІан жез рикІе акьурла вун,
Гатун юкьуз хар кьвайи хьиз,
Дуьнья жеда дар зи вилиз.

Зи уьмуьрдин квахь тийир дад!
Вун тахьайтІа, рикІ жеда пад.
ДатІана икІ алаз рикІел,
Садахьни зун жедач цІигел.

Ви лекьери ахьайна лув,
Мукьваларна чаз Шагьдин сув.
Ви гьар са пІипІ – тарихдин гел,
Ви хураллайд – зи лезги эл.

Ви веледар – кьегьал ксар,
Рекье туна агъзур йисар,
Уьмуьр гьалда кьуьн-кьуьневаз,
Хуьда ви тІвар кьил виневаз.

Хайи КцІар – ксарин чил,
АтІудач гьич вакай зи вил.
Диде ватан – рикІиз чими,
Зи хиялрин лацу гими.

ГЪА САКІА

Дуьньядиз гъа сакІа къведа инсанар,
Гъа сакІа ишеда вири аялар.
Бахтлувал паталди тушни, лагъ куьне,
Инсанрин виридан рикІин хиялар?

Жегьилрин кІанивал гъа сад хътинд я,
Теменри гьиссерал звал гъида иер.
Ашкъидив туькІуьррай кІвал-югъ вирида,
Тахьурай садални чаравилин хер.

Шад чІавуз инсанар ухшар жеда гъикІ,
РикІе къацІ ийида фикирди фаддиз.
ТІалариз, гъамариз миллет авани,
Халкъар бахтлу жечни хъуьрейла шаддиз?

Вахт хъана, уьмуьрар къатІ жедай чІавуз,
Аллагъди къахчуда чанарни сад хъиз.
РикІелни къведач, вуж гъи миллет ятІа,
Дуьньяди вуж хвена, лагъ, вилин хад хъиз?

Алаз хъуй дуьньядал, аваз хъуй чпиз,
Гъи халкъдиз гъи къисмет кхъенватІани.
Муьгъуьббат паталди халкънаватІа чун,
РикІера такІанвал ни тунватІа, ни?

Дуьньядиз гъа сакІа атуь инсанар,
Тахьурай садазни фикирар, тІалар.
Ислягъвал паталди хъурай дуьньяда
Халкъарин виридан рикІин хиялар...

08.10.2019

ГУРАР

Са дили ишелди бамишзава зун,
Са тІалди чуькьуьзва зи туьд кІевидиз.
АцІана, дакІвана, бархун хьанва рикІ,
Акьалтиз кІанзава винел ивидиз.

Вучда? Къув ягъадан жанавурди хьиз?
Къуна юзурдани дагъ чкадилай?
Са чукІул гьалтнава зи чандал хци,
Къакьудиз кІанзавай тан чкалдивай.

Зи рикІин дегънеда ргазва иви,
Са пехьи тІал къекъвез ава мефтІеда.
Заз жаваб кІанзава тек са суалдин:
Яраб гьикІ гьатнатІа зи халкъ чефтеда?

ГьикІ хьана усалвал къабулна чна?
Гьи рекъел квадарна акьулдин яракъ?
Махари элцифар хьийизмач вахтар,
Гузвай сад авани пакагъан суракъ?..

Къакьанриз акъудда инсан гурари,
Куьз герек я гуар – кІарар амачир?
Хуьзвайди дуьньядал чун – хиялар я,
Вучда уьмуьрдикай умуд кумачир?

20.04.2019

ДИДЕД ШАЛ

Заз дидедлай аманат
Са цилерин шал ама.
А шалда зи дидедин
Нефес ама, ял ама.

Диде рикIе акбурла
Къада за а шал гъилел.
Куъз ятIани сугъул жез,
Нагъв акбалтда зи вилел.

Шумудни са йисар я,
Хуъзва вилин нине хъиз.
Илифарда ада зун
Диде авай дуъньядиз.

Начагъ хъун кумазни жув,
Зи рикIел шал хкведа.
ТIал-квал къезил жеривал,
Ам къуънерик вегъеда.

Фикирри кукIварайла,
Дерт ахъайда за адаз.
Дидед верцIи хиялар
Алахъда зи гевил къаз.

Хуъкуърайла веледри,
Зи шадвилер ацахъда.
Шал агудда за рикIив,
Пашманвилер алахъда.

Агатайла хайибур,
Мукъва-къили атайла,
Шал алукида за къилел,
Рики шадвилив ацйайла.

Дидедин гъум хвенвай шал
Багъа я заз, масан я.
Гъар веледди дидед руьгъ
Хвейитла вуч хъсан я!

18.02.2021

НИЗ ЧИДА?

Нотайралди туькӀуърнава чи дуьнья,
Макъамар хьиз верцӀи я ам, иер я.
Вичин гъар пӀипӀ, гъар кӀам рикӀиз чими тир
Чи тӀебиат кыляй-кылиз шиир я.

Гъар са инсан маничи хьиз халкънава,
Аваз рикӀе хуш хиялрин хараяр.
Гъар са уьмуьр са мани я кхьенвай,
Садан шадвал, садан гъамар пара я.

Сад пьяно – секиндаказ цӀразвай,
Сад форте я – авахъзавай вацӀар хьиз.
Сад ргада гъарай галаз, гъай галаз,
Сада ялдач вичихъ къайи нацӀар хьиз.

Аялар хьиз хкведа мад дуьньядиз,
Чаз тийижир гъикъван верцӀи манияр.
КӀанивилин гъиссерикай хранвай,
Гъар са мани рикӀиз сакӀа кӀани я.

Иридакай тек сад кими хъайила,
ТуькӀуър жедач вавай мани садрани,
РикӀ нотайрин ихтиярда гъатайла,
Маса крар вири санихъ гадра на.

Къил акъатдач гъавайрикай рикӀерин,
Гъи жуьреда кутан абур нотайра?
Шумуд мурад къатканватӀа низ чиде,
Чи гъиссерин яргъа, дегъне къатара?

19.03.2019

КВАДАР ТИЙИН

Ракъурна чал фикиррин луж,
АвуртIани девранди гуж,
Чал гьалтзавай гъар легъзе – бурж,
Чи такабур – чи чил, чи накъв.

Дердер тахъуй тан кукIвардай,
Къан тийирвал жув таквардай.
Тахъайла сад рикI авхардай,
Акьалтдачни вилерал нагъв?!

КIанивилер – рикIай къведай.
Хвешивилер – сувар гъидай,
Къенивилер – бахтар хуьдай,
Чи уьмуьрдин бегъердин багъ.

Хуш я рикIиз лезги эллер,
Чи бубайрин хуьзвай гелер,
Квадар тийин хайи чилер –
Ватан лугъур мукъвални яргъ!

РАМАЗАН ВАРЗ

Са варз ганва Аллагъди чаз,
Амукъдай жув-жувахъ галаз.
Ажеб хъсан вяде тушни
Килигдайвал рикІин чІалаз?

Са варз ава варцарикай,
Вичин тІварни Рамазан варз.
Мубаракдиз алатда ам,
Къилел Аллагъдин ярж алаз.

Хабар къадай мусурманди
Вичин рикІин дегънейрикай.
Яргъалардай чилинвийрин
Ахмуррикай, тегънейрикай.

А са вацра шумуд рикІе
КуькІуързава гъикъван эквер.
Хъсанвилихъ ялайбурун
Сувабрини гъида цуьквер.

Са варз ава сиягъатдай –
Патанбурун ватанра ваъ,
Недай-хъвадай маканра ваъ,
Чи дагъларин къакъанра ваъ,
Жуван рикІин дегъ къатара.

А хъуѳѳера, а гатара,
Гъиссерин аѳѳай гатѳара,
Вуч аватѳа а патара?
Хук рикѳелай алудда чи,
Руѳѳ ахварай авудда чи.

Неѳсинин муѳрхъ миѳѳда бегъем,
Яргъаларда табдин зегъем.
Хъсанвилихъ ялда рикѳи,
Лугъун тийиз вучин, гъикѳин.

Алатайла Рамазан варз,
Яргъал жеда Аллагъдин арз.
Алѳурарда гунаѳри мад,
Шѳѳумарда темяѳри мад.

Виликанбур хъжеда чун,
Гуда чѳуру гъиссери чѳун
Мад Рамазан алукъдалди,
Имандин ял галукъдалди...

14.04.2020

КИЧІЕ Я

Вахт бес жезвач сакІани
Гуьнгуьна тваз кІвалахар.
Яралай рагъдандалди
АвуртІани чалухар.

Гъикъван чІав я цІигел яз
Зун тухдалди ксуник.
Крар туькІуьн тавунмаз
Чими месик ксун гъикІ?

РикІи гъалаб къачуда
Зи хура икІ датІана.
Агъ, секинвал кІандай заз,
Крар вири атІана.

Вири туьквен-базарра,
Зун – хиялра, махара.
Къелемдив рахада жув,
Эл хъайила ахвара.

Зи кат-калтуг акурла,
ЧІалал къведа хайибур,
Къекъвез женни регъятдиз,
Крар амаз хиве къур?

Физва уьмуьр гъай галаз,
Тефирай ам туракъ яз.
КичІе я заз амукъиз
Зи шиирар зуракІ яз.

13.02.2021

ЛЕЗГИЯР

Ассаламалейкум, чан зи жуванбур!
Дуьньядин гъар пипӀен, гъар са патанбур!
ГъикӀ я куь кӀвалер-къар, гъикӀ я хизанар?
Ватандихъ цӀигел яз, хъанвани ялар?

ГъикӀ я куь рикӀин гъал, хъсанзавани?
Квез халкъдин адетар масанзамани?
Лагъ, куь руьгъ, кӀанибур, къакъанзамани?
Лезги чӀал диде хъиз квез кӀанзамани?

Ассаламалейкум, чан зи лезгияр!
Дидед чӀал лезгидин къилин ризкъи я!
НегъайтӀа квахъда чи гел дуьньядилаь,
Феначни шумуд са эл дуьньядилаь?

Мурадрихъ гелкъвен чун – рикӀе хъверзавай,
Бубайрин руьгъери чаз эверзава.
ЧӀал хвена дуьньядал тӀвар тан, лезгияр!
Дидед чӀал ватан я, ватан, лезгияр!

ЧИГЕД СТИАЛ

Элкъвена и дуьньядиз
Чун садра хтайтлани,
Авунвай къван гьалатлар
Рикливай къатлайтлани,
Абур туьхкIуьрун патал
Гьикъван алахъайтлани,
Жуван чIуру кьилихрин
Багъар фад атлайтлани,
Хкатиз жедач чавай
Буржарикай дидедин.

Илифайла кагъулвал,
Агатайла сугъулвал,
Хажалатрин рагъулвал
Хизандилай алуддай,
Адав шадвал агуддай,
Чун кIеверай акъуддай
Ам кIвачерин йигинвал,
Ам рикIерин секинвал,
Ам кьилихрин хъуьтуьлвал,
Ам гьиссерин суьтуьлвал,
Юкъван тар я дигедин.

Ам тIвар, ам ван, абур я,
Куьтягъ тежер сабур я,
Гьунар я, такабур я,
Ухшар авай лекьерин,

Галудайла рекъери,
Гатадайла мекъери,
Вичин рехи мекери
Атир гуда цуькведин.

ГъикІ ятІани уьмуьрди
АкъудайтІа чун рекъай,
АкъатайтІа ам рикІяй,
Чун дуьньядин а къиле
ХъайитІани хиял хъиз,
Алахъда чун чІалал гъиз,
Хурук галай аял хъиз,
Ахгудда мад некІеди.

Чи мурадрин къацу ник!
Чи уьмуьрдин гатун цІиг!
Хаз жедани дидед рикІ?
Хайивилин цІар алай,
КІанивилин зар алай,
Михъи, экуь тІвар алай
Ам стІал я чигедин.

05.08.2020

ВУЧ ЦАЙИТІА

Вуна къени крар ая жезмай къван,
Садбуру гуда ваз вучайтІани къван.
Жив эвел дагъларал къвадайд я къакъан,
Ахпа кІамар къведа, аскІанар къведа.

Агъу хуыз тахъайла чпин рикІевай,
Аси яз инсанар жеда рекъивай.
Акъудиз женни цуьк хъуьтІуьн цикІивай,
А хару мугъманар гатфари гъида.

Нагъахъ гаф гуьгъуьлдихъ галукъдайди я,
Къегъални дуьз рекъел алукуьдайди я,
Дуьньядал хъсанвал амукуьдайди я,
Гъар касди вичелай тІвар туна фида.

ВикІегъдиз акъваза хура гарарин,
КІватІ жеч зул татанмаз бегъер тарарин.
Эхир авайди туш чІуру крарин,
Гъида вуч цайитІа, гъамани гуьда.

19.10.2017

ЧИ ИВИРАР

Вахъ руьгъ хъана кІан ятІа,
На бубадиз дагъ я лагъ.
Бахтунихъ гелкъвезватІа,
На дидедиз рагъ я лагъ.

И дуьньядин женнет чаз
Ракъурнава Аллагъди.
Ам нагагъдай негъайди,
Къурурдачни гунагъди?

Дуьньядин гекъиг тежер
ВерцІи дад я дидед чІал.
Хуьн тавуртІа чна ам,
Масадбур хъуьреда чал.

АлахъайтІа чалай икІ,
Хуьз чи руьгъдин ивирар,
ЧІалахъ я зун, садрани
Гъатдач чи халкъ кІевера!

12.02.2016

ДУЪНЬЯ Я

Къару жемир жуван гьалдал вун икъван,
Фагъум ая, лугъуз тахъуй гаф гъакІан,
Садлагъана рам ийидай ругъ къакъан,
Им сед авай, им гъад авай дуънья я,
Им са вацІухъ виш банд авай дуънья я.

Садра гуьгъуьл хайидан рикІ къадра на,
Хуш гафарив хъуьтуьлдаказ шадра на.
Усалвилер, ажужвилер гадра на,
Лугъумир, агъ-шуван авай дуънья я,
Им гъахъ авай, дуван авай дуънья я.

ЯцІу цлар хуьда мягъкем къевери,
Жанавурар гъикІ кукІваррай кІелери?
Къегъал касдиз кагъалвал гъич кІевери,
Им хъуьтІерни зулар авай дуънья я,
Гъар жуьредин гъалар авай дуънья я.

Кар ийиз жеч кІандай жуьре кефиниз,
Маса чара авач рекъе тефиниз,
Уьмуьр гъала тербет гана нефсиниз,
Им атунни хъфин авай дуънья я,
Им тІал алай, ифин алай дуънья я.

02.10.2001

ГЫИКІ ДЕГИШДА?

Буна дуьнья гыикІ дегишда,
Бинедилай какурнавай?
Буна кьисмет гыикІ дегишда,
Аллагьди ваз ракурнавай?

Ялгуз тадач эчелди цуьк,
Геле жеда чІалитІдин нуькІ.
Рагул жечни булахдин цик,
Вич селлери эхьурнавай?

Къарагъайла са дили гар,
Хилер жеда тарариз пар,
Нагагъ къвайтІа гатфариз хар,
Бегьер квахьда чІагурнавай.

Гьар бендедихъ вичин рекьер –
Гатуз чимер, хьуьтІуьз мекьер.
Дегиш женни вавай рикІер,
Чпин эквер туьхурнавай?

Тийижирдаз суваб, игьсан,
Чир жедай туш писни хьсан.
Акунани ваз са инсан,
Кьисмет кьулухъ элкьурнавай?

Къенивилин пай хара я,
КІанивилин цІай пара я,
Дуьньядиз инсан чара я,
Бахтлувилиз дугурнавай.

РЕХИ ДАГЪ

Веледди хъиз дидедин
Гуьгъуьл тІардач садани.
Адавай икІ чарадан
РикІик хкІур жедани?

Веледди фагъум тийиз
Дидеда хъел акІурда.
Вичин харчи хъилерив
Адал тІурфан ракъурда.

Мили гафар лугъудач,
Ам пер хадай устІар я.
Куьз ятІани, хайидаз
ТІал гун адан къастар я.

Фагъумдач, вич дидеди
ГъикІ хвенатІа гъилерал.
Гъар са диде хъен хъана,
Ава балад гелера.

Хабар къадач рикІикай
Ада вичин хайидан.
Садра къайгъу чІугвадач
Вичиз уьмуьур гайидан.

КъуртІа вучда веледри
Диде чпиз буржлудай?
Вердиш хъанва абур икІ,
Хайибур къаз гужлудай.

КъатІудач хъи веледри,
Диде лугъур чилин Рагъ
Кстахвилер эхзавай
ЧІехи дагъ я, рехи дагъ.

03.02.2020

ЭЛЕГИЯ

*ЯхцIур юкъуз вичин чан алачир тан есирда хъайи
Азербайжандин Милли Къагъриман
Чингиз Къурбанован руьгъдиз бахшзава*

Хайи чил, вав аламат гва,
Ватан лугъуз са къегъал хва
Хтанва къе ви накъвадал,
Эхъуьра ам на накъвада.

Ахъая ви чими къужах,
Яхъ баладин къайи къундах.
ЯхцIур юкъуз тIал чIугур тан,
Агуд жував лагъана чан.

ЯцIарай геж акъатнавай,
А юргъун руьгъ – галатнавай,
ЯхцIур юкъуз жагъурайд гъахъ,
Чан-рикI ийиз на хурал яхъ.

Шехъа диде, эха буба,
Тазиятдиз ша, эл-уба.
Тахт такур и чам рекъе тур,
Эхиз тежер гъам рекъе тур.

Къегъал хва тир пурар акур,
Гарар акур, харар акур.
Мад такурай чаз ихътин дерт,
КъатI тахъурай рухвайрин жерг.

ЧІАЛАР ГЪЕЙ

Дуьньяда чІалар гзаф,
Садбур харчи, садбур саф,
Гьар аямди кьуна саф,
КьечІеда хьи, чІалар гьей.

ЧІални аял – вилин хад,
Диде сад я, велед – сад,
КвахьайтІа сад, квахьда дад,
Ялар жеда, ялар гьей.

Аваз чІалан кьайгьуда,
Садан адахь рикІ куда.
Сада сивиз кьай гуда,
Дегишариз валар гьей.

Кьери тахьуй чІалар икІ,
ТІар тежервал жуван рикІ,
И кардиз гьикІ эхин, гьикІ,
КІар жез рикІин гьалар гьей.

Девирдинди гьад я, гьад,
КукІварзава чІалар мад,
Гьар халкьдин чІал сад я, сад,
ЧІур тахьурай гьалар гьей.

ЗИ ДУСТАР

Зи рикІ алай кІани дустар,
Яргъаравай, мукъваллайбур!
Зи уьмуьрдиз нехиш хъайи,
Зи гьиссерин кукІваллайбур!

Захъ галаз дердияр гъалай,
Захъ галаз рехъ феѝи ксар.
Гъахъни нагъахъ чара ийиз
Алакьдайбур, тийиз къасар!

Дегиш женни санал тІуьр фу
И дуьньядин мал-такъатрихъ?
Агъ, зун гьикъван цІигел я къе
А куь верцІи ихтилатрихъ.

Чун сад-садаз ухшар я гьикІ,
Са вахтунив гатІумнавай.
Чакай хабар къадайд аван,
Хажалатри штІумнавай?

Куьн акурла заз акІ жеда,
Чи жегьилвал хтайди хъиз.
А шадвилер, а садвилер
Аллагъди чав вахкайди хъиз.

Куън – мекериз рех ягъанвай,
Гатар фенвай, зулунбур я.
Талар-квалар кваз такъазвай,
Къилихар гъа умунбур я.

Гъахъ амачир и дуъньяда
Вуч хъсан я куън ава захъ.
Четинвилер эхиз тадай
Зи дустарин къуън ава захъ!

Зи рикІ алай кІани дустар,
Яргъаравай, мукъваллайбур!
Зи уьмуьрдиз нехиш хъайи,
Зи гъиссерин кукІваллайбур!

09.02.2021

ЧЕТИН БЕРЕ

Зун къарсурдай четин бере,
Шиирдивай яргъа чIав я.
Илгъам квахъай са шаирдин
Гъарай гъакIан къуру чав я.

Са масадан дуьнда аваз
Аквада заз а чIавуз жув.
Ягъанатдив килигда заз
Зи рекъеллай гъар легъв, гъар рув.

Къелемдивай чара хъайла,
Квахъда завай, квахъда къарай.
Ялар хъана ацIуда зун,
Акъуд тежез рикIин гъарай.

Илгъам я къе зун хуьзвайди,
Мад вуж ава рак гатадай?
Шиир я зи рикI алайди,
Зи кIаниди – рикIе гъатай.

Уьмуьрди заз къурла дуван
Вичин залан параралди,
За жуван рикI аладарда
Ифин алай цIараралди.

01.07.2020

СА ЛЕКЪ АЯ

Яргъал рекъяй хтанвайд хъиз юргъун я зун,
Вахъ са секин, са регъят пІипІ аван, дуьнья?
Зал тахсирар, зал гунагъар пара ала,
Ша силиса, ша ая зи дуван, дуьнья.

РикІе хуьдай са чинебан сир тахъана,
Виридакай дуст къуна за чир тахъана,
Къил хвена за, масдан тараз кІир тахъана,
Тух къекъвена, фу тІуьртІани яван, дуьнья.

Заз гъар юкъуз са цІийи дерт мугъман къевезва,
Са рикІивай чІугваз тежер тІалар гъизва,
Къум хъиз гъапай авахъзава уьмуьр, физва,
Зунни вун хъиз мад хъжедач жаван, дуьнья.

Зун садрани ужуз хъанач, къезил хъанач,
Зи пІир, иман девлет хъанач, къизил хъанач,
Жув паталди я кІар хъанач, я цІил хъанач,
«Жуванд» лугъуз авуна за шуван, дуьнья.

Чилел рикІиз рехъ авач зи, чил аскІан я,
Цавук гъилер агакъзавач, цав къакъан я,
Чи лукІарни, лукІвилерни заз такІан я,
Са лекъ ая закай вуна суван, дуьнья!

ЖЕНГ

Бакуда са рекъин къвалав,
Алатнаваз вичин патар,
Шумуд йис я асфалътдикай
Хкатзава са цІвелин тар.

Адан къацу хилерилай
Физва гъар къуз машинар гъикІ,
ЦІвелин тарциз йифиз-юкъуз
Инадзава, тІал гузва икІ.

Шумуд йисар а шулу тар
Эхиз тежез къатІ хъанатІа?
ТІалари ам къарсурайла,
Шумудра къил кват хъанатІа?

Адал живер, марфар къвана,
Адал харар, юргъар къвана.
Гатана ам хъуьтІуь, зулу,
Хъана бегъем а тар шулу.

Алахъна тан галкІур хъийиз,
Женгиникай галатнач ам.
Къализ хъана а викІегъ тар,
Гъанадилай аватнач ам.

ГъикІ ятІани са ламатІди
Тар кІанелай атІана, пагъ.
Ам акурла рикІ тІар хъана,
Шумуд касди чІугуна агъ.

ЯтІани рам хъанач а тар,
Къуват кІватІна кузни-хъукъуз.
Хкаж хъана чиликай мад,
Тарам асфалът къатІна са къуз.

Къил цавузна экъечІнавай
А женгинин тар акуна,
Садлагъана пер хайи кас
И гъунарни рам авуна.

Ам гъавурда акъуна хъи,
Тан рекъидач руьгъ аматІа.
Са чІавузни къурадач тар,
КІеви дувул, пун куматІа.

Писвеликай галатна кас,
Фагъум ийиз алатна кас.
Азадвилини ял галукъна,
Тар са чІибни хкаж хъана.

Къил цававай цІвелин тарцив
Гила гъилер агакъзамач.
Нажах къуна адаз гъад къан
Садалайни алакъзамач.

Бакуда са рекъин къвалав,
Алатнаваз ичин, патар,
Шумуд йис я асфалътдикай
Хкатзава са цІвелин тар...

ВАХТ Я ЖАЛ?

Вилик шурва, аш галаз,
Куъз инсанрихъ каш гала?
Фикирда за датІана,
Дуъньяд крар къатІана.

Къаз течирда кутІа, кІаш,
Киткиз вичихъ пулдин каш,
Ягъада вун къуна лаш,
Вири багъар атІана.

Вуч лугъуда кашатІриз,
Кар ийидай къашатІриз?
Руфун чІехи пажатІриз
Кутугай чІав атана.

ЧІуру патахъ ягъаз цІиртІ,
Хузар хътин – тагур вирт,
Аквас зуракІ ксар гирт,
Жеда къарай атІана.

Гъиниз фейтІа кукІун, къал,
Нив рахайтІа – рикІин тІал.
Яраб фидай вахт я жал,
Дуъньядикай гатІана?

ЦУЪКВЕР ХЫИЗ

Авайвал нугъатра гъатдани чІалар?
Баянар жедани гафарин гьалар?
Сугъул яз атІуда зи рикІин гьалар,
Акурла лезги чІал гъатнавай саягъ.

Чи гьар са гафунин мана я дерин,
Ван хьайла, рикІериз жедачни ширин?
Дегънейра къатканвай булахрин церин
Дад гала, тІям гала чи хайи чІалак.

Са чІала – са халкъдин мурадар, камар!
Гьар са гаф чешни я – туькІуьрдай гамар,
Алудда чи чІала рикІелай гьамар,
Винелай цуьквер хьиз алах жез, алах.

02.08.2011

МЕЛ КІАНДА ЧАЗ

Са чІехи мел кІанда чаз,
Са кылин мел, лезги мел.
Агатдайвал ватандин
Къиляй-къилиз вири эл.

Чан лагъана, рикІ алаз
Къуба, Куьре агуддай,
Шадвилерив, хъуьруьнрив
Хажалатар алуддай.

Къе гуьнгуьна амачир
Вири крар туьхкІуьрдай,
Нур хъичириз мичІериз,
Гурлу эквер куькІуьрдай,

Рехъ алатай харубур
Гъанадилай авуддай,
КІеве авай хайибур
Дарвиливай къакъуддай.

Са зурба мел кІанда чаз,
Кагъулбурухъ гелягъдай.
ГуьтІуьвилер, тІарвилер,
ЧІурувилер элягъдай.

Агатдай икІ жуванбур,
Санал зун-вун талана.
Къенивилихъ гелкъведай,
Масадаз тІал тагана.

Къуьн-къуьневаз кІвалахдай
КІвал эцигиз, хуър кутаз,
Къил акахьдай виридан,
НикІер цана, юг гатаз.

Четинвилер рам ийиз,
ИкІ уьмуьрдин яцІарин,
Мурадар сад хъайила,
Дагъ атІуда ксари.

КІвалер, гъенер, магълеяр
Гъатай чІавуз рестеда,
Къенивили къени тир
ЦІир ийида мефтІеда.

Мел герек я дустар чаз,
ЗуракІ крар агуддай.
Эл герек я, дустар, чаз,
Кагъулвилер алуддай.

Аквада чаз халкъдин гуж,
Кар авуртІа сад хъана.
КІубан жеда уьмуьр чи,
КІвалахайтІа рикІ кана.

ЧІехи са мел кІанда чаз,
Гзаф ава кІвалахар!
ЭгечІин чун сад-садав
Дегишарна къилихар!

Алахъин чун патандан
Тийиз усал синихар.
Талудайвал садани
Чаз серкІедин силихар.

Ахпа михъи-михъелай
Дегишарна рикІин гъал,
ЭгечІин чун кІевелай
Гуьнгуьна тваз дидед чІал.

Алахъин чун чи чІалан
Хилер хана, къатІ тийиз.
Агатин чун чкІанвай
Хайи гафар кІватІ хъийиз.

Шегъредиз акъудна чІал,
Бахтлу жервал рикІивай,
ХкІурунар, акъунар
Алудин ша рикІелай.

Са чІехи мел кІанда чаз,
Са кылин мел, лезги мел!
Агатдайвал ватандин
Къиляй-къилиз вири эл!

Чан лагъана, рикІ алаз
Къуба, Куьре агуддай.
Шадвилерив, хъуьруьнрив
Хажалатар алуддай.

15.01.2019

ЖИВ АЛАЙВАЛ

Гъар са халкъдихъ и дуьньяда
ава вичин гел,
Ам тар хъиз я – авай пунни,
танни, шумуд хел.
Аллагъди чун лезгияр хъиз
халкънавайди я,
Чи рикIера чаз кутугай
шанкъ авайди я.

Чун женгера лигим хъайи
легар, албанар,
Ягъийрикай чи чилер хуьн
хъана чи гъунар.
Лезгидин тIвар аваз хъурай
дуьньядин винел,
Жив алайвал Лезгистандин
дагъларин кьилел!

МУРАД

Начагъзаваз хизанда сад,
Ахквадани вилериз гад?
Уьмуьрди ваз къада инад,
РикІ шеда ам сагъ жедалди.

Гъатайла ви мукъвад дарда,
Фикирри ви рикІиз парда.
Лугъуз жедач: «яд кІаркІардай»,
Адан гъалар чагъ жедалди.

Ви хайиди аваз кІеве,
Шадвилиз гуз женни эвер?
Юзада ви кІвалин кьевер,
Бахтлу йикъар хъжедалди.

Зарул акваз къуншидин гъал,
АтІудачни ви рикІин гъал?
Рекъер, руыштер жеда ваз сал,
Адалай гъам элкъведалди.

Сугъул ятІа сад хуьре ви,
Адан ракІар ятІа кІеви,
ЧІулав жечни, лагъ, ви иви,
А кІвализ рагъ хкведалди?

Къакъатун я дуьньядин мичІ,
Авач маса атІудай ричІ,
Садни ялгъуз тахъурай гъич,
Дуьньядлай куьч хъфидалди.

11.02.2021

ТИЕМ

Вердиш я чун дегънеда
Хуъз дердерин хараяр.
Са гъвечІи хвеш атайла,
Хъиткъинда рикІ хуравай.

Ялгъузвили кукІварда
Чун кІвале авайла тек,
Хайибур кІевевайла,
Аквадан вилиз пек-лек?

Гатфари тІебиатдин
Дегишдайвал сугъул ранг,
Гъар са верцІи гафун
КІевирда дуствилин танг.

Санал тІуър са кап фа хъиз,
Са куънини гудач дад,
Садвилив фад къаз жеда
Гъар са тІалдин вилик пад.

Чи уъмуърдин къилин тІем
Хайибурни мукъвабур!
Абур квачиз дуъньядихъ
Я дад жедач, я абур!

29.01.2021

ГЫССЕРИН КИМЕЛ

Хъуьрен тийиз бахтунин рагъ,
Месевай зун хъана начагъ.
Авазвай мад чІичІ ийиз йиф,
Чандиз тІалар жезвай илиф.

Рам тежез фикиррин кІеле,
Гъатнавай зун гъамдин меле.
Алахъайла мурадрин сел,
Алах жезвай зи хирел къел.

Крар зуракІ амаз жуван,
Зи рикІи ийизвай шуван:
«Агъ, за крар гирт ийидай!
Чижери хъиз вирт ийидай!»

Алайла гыссерин кимел,
Садлагъана квахъна чІимел,
Са умудди ифирна хур,
Къезиларна рикІевай цІур.

Агакъна зав цаварай ван:
«Герек туш заз гъеле ви чан.
Гъиз жедач вун уьмуьрд цикІел,
Икъван къастар амаз рикІе».

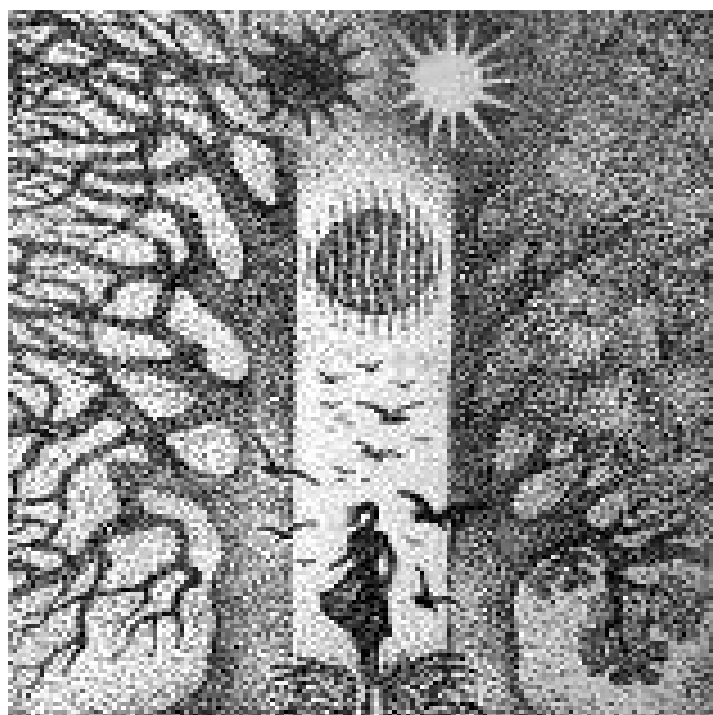
Бахтуни къал хъувунач зав,
Гъамарикай михъна зи тав.
Чукурна зи къилелай чІагъ,
КуьжкІуьрна зи шадвилин Рагъ.

11.10.2001

*Къванцин риклер
изаф хъанва*

ГЗАФ ХЪАНВА

Къакъан паруйрин а пата,
Дараматар къати-къатар.
Чинеба нез ана гатар,
ИчІи рикІер гзаф хъанва.

КІеле хътин кІвалин къене,
Чуьнуьхариз кІай къенер,
Къазвай кІеви тапан къинер,
МичІи рикІер гзаф хъанва.

РакІарикай кудна куълег,
Татуй лугъуз «гъар са куълягъ»,
ЦицІрен рикІин девдиз килиг!
ГъвечІи рикІер гзаф хъанва.

Авай чпихъ темягъдин сас,
Чида заз шумудни са кас,
ТІул кумачир инсандиз хас
ПичІи рикІер гзаф хъанва.

Я асул, я мах тийижир,
Я хайид, я тах тийижир,
Я батІул, я гъахъ тийижир
ГуьчІуь рикІер гзаф хъанва.

Амукъдайд хъиз дуьнья къуна,
Нефсинив ийида «гъунар».
Такурай заз ихътин къунар,
Къванцин рикІер гзаф хъанва.

АМУКЪДАЙДИ...

Вуч ава чахъ дуъньядилай тухудай?
Вад юкІ агъни гьалтдатІа низ чида къван?
Дуъньяяр рам авуртІани, дуъньядал,
Амукъдайди сур я, садни къилин къван.

Квахъдач анжах чил амай къван хъсанвал,
Пис тІварарни амукъда писвилер хъиз.
И кар чиз-чиз, вучиз ятІа, садбуру
Рехъ гуда хъи, мидявилиз, хъилериз.

Пехилвилив ацІанвайбур гзаф я,
Багънадилай ягъанатдал илигдай.
Вич винизна, агъузариз масадбур,
И дуъньядиз дар дакІардай килигдай.

КІватІаларда пехилвили ксар гъикІ,
Пагъливандин буй авай, чеб кагъалбур.
Са етимдиз са кап фу гуз алакъдач,
Усалариз алахъда чи къегъалбур.

И дуъньядал вуч акунач вилериз?
Заз писвална жува хъсанвалайда.
За шегъредиз акъуднавай шумуда,
Эгъ, шумудра заз ракІар агалайд я.

Пехилвили инсан кьеняй кукІварда,
Ихьтиндалай гьар са писвал алакьда.
Элдиз кІани, эл кІани тир ксарик
Шумудни са рехне кутаз алахьда.

Са кардикай фикирдач хьи, садбуру,
Гьахьсузвилер кьабулдач цававайда.
Гьахь-гьисабар а дуьньядал тевгьена,
И дуьньяда абурун дуван аквада.

Вуч ава чахь дуьньядилай тухудай?
Вад юкІ агъни гьалтдатІа низ чида кьван?
Дуьньяяр рам авуртІани, дуьньядал,
Амукьдайди сур я, садни кьилин кьван.

04.12.2020

ХАЙИБУР

Садбуру кѣ ялзава гѣей кѣларихъ,
Эл сад-садал гѣалдарунин гѣаларихъ,
Рехне кутаз жуван хайи чѣларихъ,
Герек тушир крар жезва, хайибур.

Гѣар са хуѣруѣз вичиз дигай регѣв жеда,
Гѣар са касдиз вичиз кѣани рехъ жеда,
Гѣар гурвадин эхир кѣиле руѣхъ жеда,
Чал ахмурдин гарар кѣвезва, хайибур.

Чѣехи Касди акѣул ганва гѣарадаз,
Жуванд негѣна, кѣекѣец жедан чарадаз?
Чи гѣал акваз хвеши жезва парадаз,
Чи хирери карар кѣазва, хайибур.

Кѣакѣан дагѣдай кѣаз жедани гѣар кѣакѣан?
Гѣар такѣанда акѣурдани риб, акѣван?
Ксари гаф регѣведани кѣаракан?
Чал тегѣнедин харар кѣвазва, хайибур.

Хѣсан кар туш жувандакай кѣакѣатун,
Са илим я чара хѣайбур ахгатун,
Усалвал туш ислѣгѣвилиз акѣатун,
Кѣуѣнел залан парар кѣвезва, хайибур.

Кѣвалер чѣурдай гуж гва чѣуру пелерив,
Дуѣнѣяд крар туѣкѣуѣриз жеч хѣилерив,
Ша хуѣн чна чи халкъ кѣанивилерив,
Чун кѣар жезва, кукѣвар жезва, хайибур!

ЗАЗ ЧИР ЖЕЗВАЧ

Тимил хъанва сувабарни игъсанар,
Тул дегишна, чир хъжезмач инсанар,
Гафар яцІу «алимар» я, «арифдар»,
Бубадилай пара кІанда тарифар.

Жуванбурун алакьунар кваз къадач,
ВучайтІани хъсанвилихъ рахадач,
ДатІана икІ ягъанатрал илигда,
Пехилвиляй ялав къада, алугда.

Заз чир жезвач, чир хъжезмач жуванбур,
Пара хъанва гила руьгьер яванбур.
Вучин, гьикІин, садбурун къен пичІи я,
Налугьуди, кІан галачир гичин я.

Са кар тежез, чпелай хупІ рази я,
КІанзавайди тек пуд йикъан рузи я.
Анлай анихъ кІантІа вацІу тухурай,
Зи вилериз ихътин ксар такурай...

РУЪГЪДИН КЪАКЪАНАР

*(Кѣларин эл амачир дагъдин хуѣре
са касди текдиз уьмуьр гъалзава.)*

Зун пехил хъана вал, Къарабег стха,
Акуна вун текдиз сувариз мукъва.
Яргъал яз чиливай, чилинвийривай,
Вун гъикъван бахтлу тир яйлахдин юкъва.

Къакъатна инсанрин пис амалривай,
Са лекъ хъиз авай вун лекъерин къула.
Ви макан жив алай къакъан куклушар...
Ви мес-къуьж – махпурдив диганвай тлулар...

Пелей гъекъ авахъиз кѣвалахзавай на,
Къуьхуьрин хуьруьвай яргъал са пелел.
Гатфарин ял акъур къап-къацу векъер
Ягъаз экѣйзавай дергесдив чилел.

Ви тандал алай а цѣуру алухар,
Ви къени къилихар, крар акуна,
Зи рикѣл хтана чи хуьруьнвийрин
Са рехне галачир сая акунар.

Дагъларин къужахда сая я вири,
Садавни гваз жедач дамахар, фурсар.
Ина алцур жедач, алцулар жедач,
Чидай кас жагъидач вуч ятѣа къасар.

И яргъал маканда, и пак чкада,
Са чѣиб чил гъалтдач вал цуьк акъуд тавур.
Гъиниз вил вегъейтѣа юзада гъиссер,
Амач са иервал ина заз такур.

Инагар акурдаз жедачни аян,
Ви рикІин хиялар, ви руьгьдин гьалар?
Куьз секин я вун, лагь, Къарабег стха,
Куьз икьван гьамлу я ви гафар-чІалар?

Катна вун са чІавуз яргъариз фена,
Шумудни са фикир на рикІе хвена.
Ина вун жув-жуван ихтиярдава,
Вахъ тІебиат лугьур яр ава ина.

ГьикІ къарай къвезва ваз, Къарабег стха,
Кьуд-вад хизан авай и ялгъуз хуьре?
Гьикьван чуьнуьхариз алахъайтІани,
Чизва заз чІун гузвайд ви рикІин хире.

Вирида шегъеррихъ ялзавай чІавуз,
Буна хайи чилел вегъенва лабар.
Ина вун рази я ви кьисметдилаи,
Ина ваз ван къведач гьар чІуру хабар.

Негъна на дуьньядин виш чин алайбур,
Мецел сад, рикІе са масад авайбур.
Куьз катнай са чІавуз вун шегъердикай?
Жуван хизандикай, мел-мехъердикай?

Ви чкІай дехмеда гьакъзавач, стха,
Ви рикІин къакъанар, руьгьдин дегънеяр.
Заз чида, а ви рикІ як туш, денде я.
Ви руьгьдин къакъанар акур садани
Лугьудац вун сая, ажуж бенде я.

14.08.2018.

ВУЖ АВА?

Вуж ава, лагъ, чун хъиз яхъдай?
Жувандан рикІ хаз алахъдай?
Гъахъ гафарни къаз нагъахъдай,
Им вуч кар я, вучтин къилих?

Кар алачиз анцІ ийидай,
Ви цуъкведкай нацІ ийидай,
Пеленгдикай кац ийидай
Ксар хъанва вилик-къилик.

Дегишиз ви къумбар гъалар,
Багънадилаи ийиз къалар,
Багъаз къада маса чІалар,
Хайи чІалак кутаз синих.

Гъуълягъди хъиз мез акъуддай,
Къвез ви къвалай гез акъуддай,
Лавар негъна, хенцІ агуддай
КІамаш хъайтІа вучда гъилихъ?

Ихътинбуруз кІан квачир пикІ
Лагъанай чи бубайри гъикІ.
Садбур къунва гъакъидив икІ,
Ялиз тазва мидявилихъ.

И шаирдал вегъенвай мад,
Певериз на гыкІ кьада гьад?
Дегишриз ви илгьамдин дад,
Агудзавай серкІин силих.

Пара хьанва чІуру хузар,
Пехилвал я чпин азар,
Ксар маса гудай базар
Ахъайнава элдин вилик.

Вуж ава, лагъ, чун хьиз яхъдай?
Жувандан рикІ хаз алахъдай?
Гьахъ гафарни кьаз нагъахъдай,
Им вуч кар я, вучтин кьилих?

23.09.2019

ЖЕДАЧ

КІанчІуникай тар жедач,
Къелем илигуналди.
Я пехърекай лекъ жедач,
Цавара лув гуналди.

ВикІегъ кард муквал жедач,
Ажуждав мукал жедач,
Яргъалбур мукъвал жедач,
Садан рикІи къуналди.

Гъар вегъей хъел акІидач,
Нагагъдай цІай куькІуьдач,
Кар садрани туькІуьдач,
Яргъай килигуналди.

Марф хкатІмир гумадкай,
КІвал хкажмир къумадкай,
КІеле жедач кумадкай,
Къав кІевириз туналди.

03.02.2020

ГЪАЛТНАЧ ЗАЛ

Асант я жуван гунагъ
Масдан кѳула штѳунун.
Са кардин кѳил, пун течиз,
Хѳилер ийиз гатѳунун.

Аквадани гъар садаз
Вичи авур гъалатлар?
Устлар я чун авунал
Хайибурун риклер тлар.

Садбуруз жуванбурун
Лаш тѳур алаз аквада.
Рехнейривни синихрив
Кѳайивилер кутада.

Кѳекъведа чун гафунихъ,
Хатур бегъем хаз жедай.
Ам туькѳуьлдиз лагъана,
Гуьгъуьлда кѳецѳ таз жедай.

Вичин дуван ийидайд
Гъалтнач зал зи уьмуьрда.
Гъавиляй хъанватѳа кѳе
Дуьнья гуьтѳуь, уьмуьр дар?!

30.09.2019

«БЕНЕВШАДИН» ГЪАРАЙ

ГъикІ лугъун, низ лугъун, гъавурда гъатрай,
КцІарин винелай а циф алатрай.
Вуч ийин, гъикІ ийин геж тежедайвал,
Са чІехи дердиниз чара жедайвал.
ТахъайтІа чи рикІиз пар жеда и тІал,
Къада пашманвили, жеда чун усал.

За квез ихтилатин «Беневшадикай»,
Куърс хъанва адан дерт къван хъиз рикІикай.
ЯхцІурни цІуд йисуз КцІарин дамах
Хъайи вир инсанри негъзавай саягъ
Акурла къадачни бес зи чанди цІай?
Къуразва «Беневша» алахъиз гъарай.

Чан гузва къе вири тамарин къилик,
Адан нагъв чкІизвай вилериз килиг.
Ишезва «Беневша» агъ аладариз,
Авазва инсанар пагъ аладариз.
ИкІ чандал алаз вир гзаф чІавар я,
Садбуруз и къиникъ чІехи сувар я.

Хана тамаринни багъларин хатур,
Са чІавуз КцІара икІ бине кутур,
Цихъ къаних магълейриз хъурай лугъуз яд,
ЧІехи мел авуна вири хъана сад,
Эллери сересдиз туькІуьрай и вир,
Гуьгъуьнлай хъанай чи иервилин пІир.

Суракъар адан къуд патаз чкІанай,
Адал кцІарвийрин бегъем рикІ алай.
Аялриз, жегъилриз хупІ кІандай и вир,

Къуъзуъбур патал тир ам багъа ивир.
КцІарин рикІни рикІ лугъудай адаз,
Руъгъ гудай, гуж гудай «Беневшади» чаз.

Адан хура гапур акІурзава къе,
Тебиатдин гуъмбет чукІурзава къе.
Садбуру датІана ийиз ягъанат,
Терг авун паталди элдин аманат,
Гъил яргъи авунва и иервилел,
Мусибат гъанва къе и вирин кылел.

ДатІана багънаяр акъудзава къе,
Вир кцІарвийривай къакъудзава къе.
Квахъзава дуъньядлай мад са иервал,
Ковидди инсанар юзурнавач жал?
Чилин кылел гъайи мусибатрикай
Вучиз къачузвачтІа чпиз тарс дигай?

«Беневша» КцІарин вилин нине я!
Садбуруз акІ жезва ам са нини я,
КвахъайтІа, са масад къахчуз жеда къван,
ЦІийи са «Беневша» мад хъжеда къван.
Бубайрин мисал я: гъилевайд туна,
Калтугмир къун патал цававайд вуна.

Мадни са кутугай гаф ава ихътин:
ЧукІурун регъят я, туькІуьрун четин.
Авайди хуьн герек жувандай къуна,
Дуъньядлай физ жервал хъсанвал туна.
ТахъайтІа азбади къада чун вири,
И гунагъ авурбур негда эллери!

08.03.2020

ПЕВ

Акунрай вич дев хътин,
Къилихрай са пев хътин,
Къевдайбур ава ихътин,
Чи къегъалрин рақларар.

Вичин чуру рехиди,
«Алакъунар» чъехиди,
Жеч вич хътин пехъиди,
Ийидайла тапарар.

Садбурун къил ацъуриз,
Намуслугур къацъуриз,
Жуванд, патанд алцуриз,
Хкудзава дапарар.

Шумуд хуъруъз илифда,
Ам акурбур къекъифда,
Дуъгуъ квахъда сулуфдай,
Къацъ акъудда тлақларай.

Захадай къалуриз «гъил»,
Шумудал чъугвада «къил»,
Акъуд жедач вичяй къил,
Къапарар я, къапарар.

ВУЧИН, ГЫКІИН?

Вучин, гыкІин, дерт низ лугьун?
Гзаф хъанва рикІ хадайбур.
Жуванбурал къванер гьалчиз,
Патанбурун гьил къадайбур.

Хайибурун краралди
Дамах ийиз чизмачирбур.
Чарадан эл вине къуна,
Жуван мелез физмачирбур.

Пара хъанва чи арада
Чан гудайбур чарад патал.
Эгь, гьабуру багьнадилай
Къал акъудда къвез ви ратІрал.

Шумуд тахсир илитІда вал,
Шумуд гунагь твада хиве.
Вун ракларихъ тада ада,
Гьатай чІавуз садра клеве.

Агатдач вав хайиди хьиз,
Лугьудач ваз са хъсан гаф.
Акваз-акваз къе садбурун
Гьиссерин тар жезва члаф.

Са береда тушир икъван
Чун ягьалбур, чун къайибур.
Жуванбурун рикІер тІардай
Лугьуз женни чаз хайибур?

24.03.2019

СА ХАХАДИЗ

Пагъливандин ухшар авай
Са кас чида заз, дустар.
Рех ягъана, яшар хъанвай,
Ам фигъилрин я устIар.

Зун акурла кьве къат хъана,
Икрам ийиз рахада.
Зи гуьгъуьна ягъанатиз,
Айгъамарда явада.

Герен-герен жуванбурал
«Къил чIугвада» миресди.
Мез-гъвел ийиз вичин саягъ,
Гаф хкудда сересдиз.

Зи крарихъ рехне кутаз,
Ам къапарай акъатда.
«Рахаз тахъуй адав» лугъуз,
Кагъулривни агатда.

Тавур крар илитIиз зал,
Жеда а кас гъавалат.
Низ акур тир ихътин ламатI,
И жуьредин аламат?

Лугъуда хьи, зи кар «Шиир
Кхьиз, виле сухун я.
Межлисрал, алаз-алачиз
Дидед чIалал рахун я.

Вучда адан газетдикай?
Ам кIевирун герек я.
Вучда адан манийрикай?
Чаз кIанзавайд эрекь я!»

ТIуьн-хъун гана захавилив,
Агудда икI къанатIар.
Са дишегъли виляй вегъиз,
КIватIда чIехи къуватар.

Эллериз чав чукIуриз ам,
Ава къарай атIана.
Пехилвили алугайди
Пехъи жеда датIана.

Илгъамдикай пай авачир,
Къелемдивай яргъалди,
Вучиз икъван ягъсуз ятIа,
Вучиз икъван ягъалди?

Вичиз лекъ я лугъузвайда
Вечре хъиз чил чалзава.
Хайибурун ара ягъаз,
Усалвилихъ ялзава.

Ава ам икI, гъалчиз къванер
Са мег рехи дидедал.
КIан хъайила илитI жеда
ЧIулав рангни живедал.

«Зи лезги чІал, зи халкъ» лугъуз,
Къурбандзавай вичин чан,
Са дишегъли лишан къунвай
Жедан ихътин «пагъливан»?

Буйругъ къилиз акъудзава
Ада чІехи хахадин,
Къилиз акъул мус къветІада
И къам яцІу «дахадин»?

Чи бубайри ихътинбуруз
Лагъайди тир мазарат.
Яраб адахъ мус галукъда,
ЧІулав тІегъуьн – азарат?

ЧІЕХИ СИР

Жув къекъерай акъудзавай жуванди
Ягъадай тІвал жуванд жеда, заланди,
Гъалалвилив нез тагудай яванди
Жуван сухан кІане авай темягъ я.

Жуванда хъиз хъел кутадач чарада,
Адан хъра гаф масакІа чрада.
Ярар-дустар, вуч кар ятІа, парада
Жувандал ваъ, чарабурал дамахда.

Ксар авай, халкъдин рекъе чан ганай,
Ксар авай, кар тавуна, ван тунай,
Жуванбурухъ гелкъвей касдиз къван ганай,
Лагъанай, ам вирт кумачир мумлах я.

И дуьньяда вуч акулач вилериз?
Садбур ава, югъ акъуддай хъилериз.
Рагъ акъуна, къеж такунвай чилериз
Лугъуз женни аваран я, мублагъ я?

Цавай къвайи марфар чилик экечІда,
Тарар гъвечІи са цилинай экъечІда,
Пепеярни хайибурув эгечІда,
Жуванд туна, масад къуртІа гунагъ я.

Тентес я вун, квачтІа кІвачик хайи чил,
Къегъалди хъиз хкаж жедач вавай къил,
Югъ аквадач негъайбуруз вичин эл,
И чІехи сир рикІе турди Аллагъ я.

19.08.2015

ВУЧ ЛУГЪУДА?

Какурдаказ туькІуърнавай
КъанатІриз на вуч лугъуда?
РикІин эквер туьхуърнавай
ГъапатІриз на вуч лугъуда?

Бархуннавай хар хъиз авай,
Фад элекъдай гар хъиз авай,
Пун галачир тар хъиз авай
СурматІриз на вуч лугъуда?

Пай галачир хъсанвилихъ,
Ялзавай гъей усалвилихъ,
Авай чпихъ чІуру къилихъ,
ЯпатІриз на вуч лугъуда?

Жуванд, хайид кваз такъадай,
Нерилай а пад таквадай,
Тек вичин палан аквадай
ЛаматІриз на вуч лугъуда?

ША ЭХА КВАН

Лекъ женгера галатайла,
ИкІ кьуватдай аватайла,
Адав дердер агатайла,
Юза жеда муква кьемкьер.

Ахвар хайла йифери ви,
РикІ атІайла цифери ви,
Раж тарашиз кьифери ви
Гежарда хьи, яран кьуьгьвер.

Дигида цуьк кьузадавай,
Ишеда рикІ сузадавай,
Веледди хьиз масадавай
Тваз жедани пеле шуьткьер?

Рахаз гафар усал, гьакІан,
Таб хразвай кьуна акьван,
Эх жедатІа ша эха кван,
Пара хьанва, пара, пенкьер.

12.03.2020

СУГЪУЛВАЛ

Сугъул я зун – хажалатар илифна,
Цифедава – рикIиз гъамар гецифна,
КIандай вири рагъул ятар элцифна,
АлукънайтIа къурадай югъ пелен гъекъ.

Зи пашманвал алат тийиз йикъар я.
Зи рехъ, зи руьшт туькIуърнавай ракъар я.
Эгъ, садбурун пата даим ракъар я,
Чи патарай кими жезвач къайни мекъ.

Гъикъван цIугъин, гъикъван дадин чIал лугъуз,
Мус алатда халкъдилаи и тIал лугъуз,
Мурадрин рехъ вучиз хъанва сал лугъуз,
Чи дагълара амач гила кардни лекъ.

Зун садрани галуддачир женгери,
Уьмуър фена жавабар гуз пенкъверин.
Зун хазва къе жуванд лагъай къемкъерри,
ЦIай галачиз кузва зи рикI, кузва лекъ.

25.04.2019

АХКВАЗМАЧ

Гзаф я зи юргъунвилер, галатар,
Зи гъамарик шадвилин гъуъм галатІа?
Хкаж хъанва кье гафарин тІаратІар,
Къегъалбурун къегъал крар ахквазмач.

Пара хъанва бубутІарни манатІар,
ГьикІ алудин гунагъарни гъалатІар,
И крарихъ гелкъвез, зи рикІ хъана тІар,
ВикІегъбурун викІегъ крар ахквазмач.

Кагъалбурун гъиле аваз чумакъар,
Къенибурун гьикІ ийида суракъар?
ЧІуру векъ хъиз чкІизва хъи, туракъар,
ЗуракІбурун зурар, паяр ахквазмач.

Гзаф хъанва кье серкІверни къалгъанар,
Тарар незва къеняй – жезва хъалхъамар,
Яваш хъанва, секин хъанва балкІанар,
Чи шивериз вучиз пурар ахквазмач.

ЦІай туьхуьниз цІивин хъанва цІверекІар,
Кье къуд патаз чкІанвайди – хъипрепІар,
Алчудариз цІарцІе туна кІеретІар,
КукІварайдан турни гъунар ахквазмач.

ЧУЪНУЪХГУМБАТІ

Зи шиирдин цІарар авай,
Са шаирдин чІалара.
И кардикай регъуъзвачир,
Адаз аквар гьаларай.

Ам ухшар тир бубадин пек
АлукІнавай аялдиз.
Ихътин чуънуъхгумбатІ акун
Къведайни зи хиялдиз?

А «шаирдиз» вуч лугъуда,
Илгъамдин пай таганвай?
Вичин яшар хъанватІани,
Къилиз акъул татанвай?

Зи манидин аваз авай
Сада ягъай гьавада.
АлакьдатІа, и харуди
На гурарай авуда.

РикІ алаз тариф ийизвай
Ада «вичин манидин».
На лугъуди, зурба кас тир,
Дережаяр виниди.

Зи кысайрив рахазвай сад,
Зи фикиррал илигна.
Адан тапан мецикай, лагъ,
ГъикІ кудда хъи, куълег на?

ЧуънуьхгумбатІ ксарикай,
Ярар-дустар, туьквена!
Къакъуднавай эсеррив къе
АцІанва чи туьквенар.

Гъахъ гвайбурун тІар жезва рикІ,
Хажалатар агудиз.
«ВикІегъбуру» кыл хуьзва икІ,
Вили къурди къакъудиз.

ТУЪТУЪ

Зун туътуъдихъ гелкъвезва,
Авай чка чидани?
Мижевирриз лагъайтІа,
Адакай заз гудани?

Чи магъледа лезги чІал
Течир аялар пара.
Туътуъ гайтІа абурун
Дидед чІал женни хура?

Ава хайибурухъни
ЧІал квахънавай чІагъланар.
ГъикІ рахурин лезгидал
Куькда тутур чІагъанар?

Гзаф диде-бубайрин
Фикир-фагъум гуьтІуь я.
Гъавиляй чи бицІекриз
Чара белки туътуъ я?

АМАЧ ПАРА

Дагълара жив кьит хьунивай,
Тамара кьуразва мегъвер.
Берекат хиритІ хьунивай,
НикІера бул жезва лигъер.

Вахтунин гъиле ава саф,
Садбурун кьенер я члаф,
Югъ-къандивай жезва гзаф,
Гаф регъведай ужуз регъвер.

Масадан цІал кана лугъуз,
Ягъсуздаз чан гана лугъуз,
Ислягъвилер хъана лугъуз,
ТІимил женни дуьньяд тІигъер?

Амаз кьван къилих какурбур,
Нисинилай югъ акурбур,
Са чІиб цал эциг тавурбур,
Жеда хьи, чукІуриз муькъвер.

Гзаф хъанва чи патара,
Рахадайбур вара-зара,
Зун хьтинбур амач пара
Къарагъардай зулун кьуьгъвер...

12.02.2020

АКАТНА

Гъар шей багъа, ужуз я дерт,
Намерд гзаф, тІимил я мерд,
Кукра незва зи рикІин жерд,
Кузва зи тан цІай акатна.

Къегъалдин рак хъанва игис,
Адан къула ийизва гъис,
Какахънава хъсандни пис,
ШукІвад кІвачихъ тай акатна.

Булах жедач чуълдин юкъва,
Пехъ жагъурмир дагъдин кукІва,
Кака хамир масдан мука,
Патандакай пай акатна.

Ясдиз фимир мел гадарна,
Чарад къамир эл гадарна,
СтІал къуртІа, сел гадарна,
Лугъудачни, вай акатна?

РУЪГЪДИН КЪАЗА

Аруш я зал фикир, хиял,
Зун синелла, атІана ял,
Къариб касдин гьикІ хьурай гьал,
Ни гана заз ихътин жаза?

Физ хъжезмач кІам вегьена,
Хъвер хквезвач гьам вегьена,
Гьиниз фин зун там вегьена?
Амайди тек гьамни-суза.

Чаравилин акъатна цирк,
Рекъе гьатин аламаз чІирк,
ЦІранайтІа зи рикІин мурк,
ЦІрадай хьиз дагъдин къуза.

Заз чир хъана вуч ятІа гичІ,
Чал амачир дуьнья я мичІ,
КІани дустар, саданни гьич
Кьилел татуй руьгъдин къаза.

30.09.2001

КЪВАНЕР

Къванер...
Къванер...
Чулав, лацу,
КъелечІ, яцІу,
КІеви, хцІу,
ЧІехи, гъвечІи,
Иер, гвечІи,
Экуъ, мичІи...

Гъи жуьрединд
ХъайитІани,
ТІар жеда
Ви акъур чка,
Хер жеда
А дакІур чка.

Ваз чир жедач,
Ваз сир жеда:
Гъи патахъай,
Ни вегъена?
Ам вуж ятІа
Лишан къунвайд?
Гъей, гъегена!
Вун алахъа
Къакъудиз къил
Къванерикай,
Вун туькІвена!

Са чIавуз на
Вирт гайибур,
Пара гайи,
Гирт гайибур
Багънадилай
Элкъвейла вал,
Къванер къуна
Гъалчайла вал,
Гъатдачни бес
Ви чанда тIал?

Къванер гъалчун
Пеше къунва
Садбуру гъикI.
Садбуруни
Хкаж тежер
Заланбурухъ
Ялзава икI.

03.01.2020

ЧІАЛ ГЪАРАЙ!

Гзаф хъанва ламатІар,
Шуькьуьнт хътин къапатІар,
Жуван дидед чІалакай
Хкудзавай гъалатІар.

Акурла чІуру хузар,
Негъ ийиз ихътин ксар,
Акъатда зун къапарай,
Диде гъарай, чІал гъарай!

Рахадайла піир хътин,
КичІеди я къуьр хътин.
Гъунар течир, кар тийир,
Хъуьруьш хътин, хъуьр хътин,
Гъилерай фад авахъдай
Са капашдин гъуьр хътин.

Ихътинбурал дуьшуьш жез
Амукъайла рикІ ишез,
АтІудачни ви къарай,
Диде гъарай, чІал гъарай!

Жуван чІалал шак гъидай,
Маса чІалаз хак жедай,
Гъар са кІвализ рак хъана,
Жуван кІвалин тІакІ хадай,
Дидедин нек ийиз негъ,

Маса гъиляй чак хъвадай
Ужужбурни ажужбур
ГъикІ авудда ахварай?
Диде гъарай, чІал гъарай!

Акуна заз са арда,
Гафарив эл кукІвардай.
Жувандакай хай рахаз,
Авай сиве цІай ргаз.

Гъавалат тир жувандал
Къван дугуриз, хатур хаз.
Акъатиз виш къатарай,
Диде гъарай, чІал гъарай!

Ша эха кван, накъанан
Какадай лупІ авурда
«Окей» лугъуз арада,
Рахшандайла чІалакай,
Вич авачиз гъавурда?

Вуч лугъун и кІекІедиз?
Къурай вилер некІеди!
Къил хкудна теке хъиз,
Гар чкІизвай мастарай,
Диде гъарай, чІал гъарай!

ЧІал чатунихъ дегишиз,
Масдаз гъар затІ къимишиз,

Икрамзавай яргъалдаз,
И гуьтIуьдаз, даркалдаз
Къин къаз чида тапаррай,
Диде гъарай, чIал гъарай!

Гафар чидай къаб алай,
Гъар гафуна таб авай,
Къекъверагдин гъаб авай,
Ихътинбурал гъалар гъус,
Дуьшуьш жеда яраб мус?

Гзаф халкъар физва къе
Чи тарихдин гелерай,
ЯтIани чал «шак гъизва»,
КкIиз чав чи чилерал.
Ихътинбур акъуддани
Шарвилидин гапурдай?
Ватан гъарай, чил гъарай!
Диде гъарай, чIал гъарай!

БАЗАР Я

Хванахваяр, миресар,
Гзаф хьанва силисар.
Пад акъудиз илисай,
Базар я къе, базар я.

Маса гунин мелер я,
Маса гузвайд чилер я,
Гъарай-эвер, хъилер я,
Базар я къе, базар я.

Гана жуван никІерни,
Рекьер, хуьлер, муькъверни,
Гъазур я жез нуькерни,
Базар я къе, базар я.

Мас гьикъван я? Жузуз на,
Къачуда лап ужуз на.
ГьикІ гуда мал, ажүзд на?
Базар я къе, базар я.

Къакъан синел, рагъ алай,
Вилик дигай багъ галай,
КІвал гузва къве гъавадин,
Гъар дердинин давадин.

АтІанваз икІ ял сада,
Маса гузва сал сада –
И кьил, а кьил таквадай,
Умуд кумач ахквадай.

Веледризни хтулриз,
Штулризни птулриз
Галайвала гиламаз,
Инра са чІиб чил амаз.

Маса гузва чилер гьей!
Амач лугъуз кѳилер гьей!
МефтІера гар кѳугъвазва,
РикІера тІал хѳукъвазва.

Пул гвай ксар, агата!
Кѳачуз вилик аката!
Вуж ама а патара?
Кѳуьлер ама гатІара.

Паласадин кѳуьлерин
НикІер ава базарда,
Абур ужуз кѳачудай
СикІер ава базарда.

Ник ракъуник дегишиз,
Як санкъуник дегишиз,
АлтІуш хѳанвайд хузар я,
Базар я гьей, базар я.

Хѳанва сад кІвачин, аку.
Адал алай чин аку!
Такваз вилиз паб, аял,
Кѳумбар я кѳе вичин гѳал.

Гуз кІанзава чІехи кІвал,
Ахпа тухдалд хъвадайвал.
Им вуч кар я, им вуч гъад?
Квадарнавай сивин дад?

Вад аялдин гьал такваз,
Ава шумуд хук тІакІваз.
Базар я гьей, базар я.
Им эх тежер азар я.

Хци ацІай пикІ гузва,
Бубад хура рикІ кузва.
Свас кІвачин я, гуз малар,
Яран диде жез ялар.

Ругуд йисан машиндик
Дегишзава сада багъ.
Адан гьалар чІуру я,
Илиснава сада тІагъ.

Гьатай чІавуз гъуъл кІеве,
КІвале авай гам, гибе,
Маса ганва кепекрик,
Незва гила рикІни рикІ.

Цурун къапар, квар, сатул,
Дидеდიлай аманат,
Гана, гила пашман я,
Жибиндаваз вад манат.
Базар я къе, базар я.
Азар я къе, азар я.

Гудай затІар амани?
КІвале гатІар амани?
Дидед хтар амани?
КІватІдай гатар амани?
Акъуда фад, акъуда!
Маса гана алуда!

Са кас пара кІвачин я,
Такваз вилиз паб, аял,
Адаз кІвал гуз кІанзава,
Туна вичиз хъран кІвал.

Са фикир аваз кыле,
Рахазва ам – и пиле:
«Хузайиндиз кІвал хуъдай
Сад кІан хъайла, зун алаз,
Эвердач хьи, а касди
Яргъарай са масадаз».

Шезва адан кайвани:
«Кылиз сер ягъанвани?
Тамир жуван къул ичІи,
ГыкІ хъурай лагъ, гьалар чи?

Вад аял гваз зун гъарикІ,
Хъран кІвале гъакъин гыкІ?
Гъеле гад я – мехъер я,
Вилик къуъд я – мекъер я».

Итимдик хъел кутазва
Кайванидин гафари.
Гъарайзава жедайвал,
Сиви бегъем кафариз:

«Зун къекъерай акъудмир,
Тавурай ви сиви члуъкъ.
Жуван чирагъ бес я заз,
Жемир вун заз тапан чикъ.

Папа гъуълуъ лагъайди
Авун герек липІ хъана.
Ийимир вуна никъникъ,
Рахамир гафар чІана.

Чи бубайрихъ эвелра
Дараматар авайни?
Абуру хъиз сабурдив
Къил хуъз жеди чавайни».

Папан къарай атІанва,
Виляй къвезва сел адан,
Иливар жеч сакІани
ВацІаривай хъел адан:

«Минет хъуй ваз, я итим,
Гъич тахъайтІа багъ гумир.
Ажуз жеда чун пака,
На чаз ихътин тІагъ гумир».

Кас бегъем гъавадава,
Адан гафар кваз такъаз.
Вердиш хъанва и жуъре,
Нерилай а пад такваз.

«Акьул кьилиз кІватІа, паб,
Серинармир чка на.
КІвалер михъун герек я,
Хузайиндин пака на.

Пелелай гъекъ авахъиз
Алуднава яхцІур на.
Юкъ какванва къедамаз,
Вучда гъилер къацІурна?»

Гузва гъа икІ малар гъей!
Рестедавай салар гъей!
Тамун тарар, валар гъей!
Ихътинд хъанва гъалар гъей!

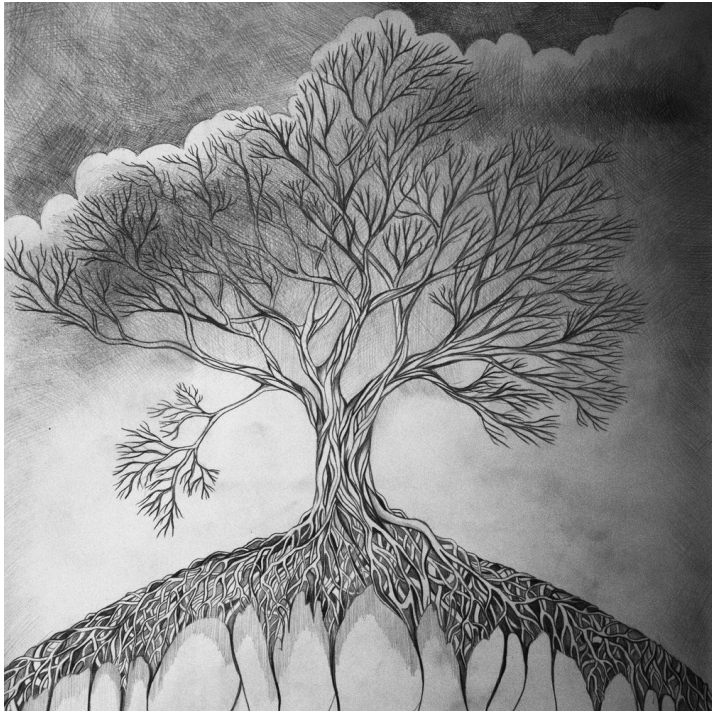
Гъилияй физвайд накъвар я,
Маса гузвайд санкъар я.
Низ эверда гъай, гъарай,
АтІанва рикІин къарай.

Лугъумир хъи, ахвар я,
Пакагъанди авхар я.
Базар я къе, базар я!
Азар я къе, азар я!

*Тебиатди
алицурна*

РАКЪИНИН ГЪАД

Шагъ дагъдиз илифдай мурад авай чахъ,
РикIи чун тухвана мад Лацар патахъ.
Чарчарар галайнихъ чун фидайла ях,
Къуд пата шумудни са къер аквадай.

Ингъе садлагъана Рагъ квахъна цава,
Чандик фул кутадай къай гъатна сува.
Атана дагъдин циф, чIур хъана гъава,
Са чIибни тутуна эквер аквадай.

КукIушрай кIамариз эвичIна цифер,
КIеретI хъиз чи вилик экъечIна цифер,
Чав куьгъне мидя хъиз эгечIна цифер,
Мажални тагана рекъер аквадай.

Есирда къуна чун рангадив лацу,
Чаз дуьнья къалурнач пердедив яцIу,
Авуна чун гъарикI, авуна хцIу,
Гуж тунач фуарни лекъер аквадай.

Гару гваз атайла живедин саврух,
Гатана къаю чун, ийиз таз чалух,
Дагъларай пашман яз элкъвена къулухъ,
Чун умуд кумачиз лекъер аквадай.

КцIариз агакъиз са тIимил амаз,
Килигна Рагъ цавай чилиз хъвер галаз.
Адаз вахт авайни гъад къунихди чаз,
Сугъулди къунвай чи рикIер аквадай?!

30.01.2021

ИЕР Я

Уьмуър аку верџида къван!
Йикъар авач ана гъакІан.
Бул ятІани дагълар къакъан,
Чи Шагъ лугъур дагъ иер я.

РикІиз хуш я зи хайи чил,
АтІуз женни адакай вил?
Ярар, дустар, вине яхъ къил,
ЯтІа чанар сагъ, иер я!

Зулун къарин чара я дад,
Къуьд мугъман я, хъфидай фад,
Хуш я рикІиз гатфарни гад,
Чаз хъуьрезвай рагъ иер я.

Авадариз цифери туьл,
Къурай мадни булахри зуьл,
Аваз хъурай цуькверин гъуьл,
Цавай къвазвай юргъ иер я.

Марвард хилел таза кІурукІ
Ахъа хъайла хару я хупІ,
ЧІалал къведа чуьлда кукупІ,
ЧІагъаризни «къагъ» иер я.

Уьмуьр гьалун хьурай чаз хуш,
Бахт кIвачик тваз, гун тийин тIуш,
Маса дуьнья чахь авайд туш,
И дуьньядин багъ иер я.

Лугьун тийин гафар чIана,
Крар акваз гевил хана,
Уьмуьр багъаз къуртIа чна,
Адан гьар са чагъ иер я.

ДИДЕЯР

Дегиш хъанвай мад гъава,
Цаварин пел чІуру тир.
Рган тийиз гъиссерин
Булахарни къуру тир.

Гъам къекъвезвай къуд пата,
Къушар вири хъанвай липІ.
Юзан тийиз усунлай,
Килигзавай заз са тІиб.

Йифен ял галукъайла,
ХъичІей чІавуз чилел мичІ,
А типІрен зарул ванци
Кутуна зи рикІе кичІ.

ЦІугъ алахъиз ванзавай,
Ам тІалари къунвай хъиз.
Ахвар ханвай ада зи,
ЧукурайтІан фин тийиз.

«Ваз вуч хъанва, лагъ кван заз,
ГъикІ секинрин я тІиб, вун?
Белки ваз гишин ятІа?»
Рахазвай жув-жував зун.

Адан зарул ванци зун
Акъудзавай къапарай,
Агатизни кичІезвай,
Твар гуз тежез гъапавай.

Алат тийиз, гъарайиз,
КІуф кутазвай усуник.
Гъатна адан ван япа,
ЦІигел тир зун ксуник.

Садлагъана цІугъна за,
АкІайди хъиз рикІе риб.
Усунин симерикай
Куърс хъанвай са куълъу тІиб.

Фад агатна шарагдив,
РикІелай кичІ алудна.
Адан хер хъанвай лувар
Симинихъай галудна.

Секин хъана диде тІиб,
Ван ахкъуднач ада мад.
Абур бахтлуз акурла,
Зун рикІивай хъана шад.

Дидейрикай фагъумиз,
Нагъв акъалтна зи вилел.
Ихътин крар татурай
Са баладинни кылел.

Вири сад я дидеяр,
Садрани кват тавурай.
Са дидени дуъньяда
КІевера гъат тавурай.

23.01.2021

АТАНВА ЗУЛ

Мад тарарин квахъна хвешер,
Гъалар чІуру, вилер ишер,
Авадариз хъипи пешер,
Акваз-акваз атанва зул.

Я рехъ хуъзвай гъамлу тавар,
ГъикІ лугъун за ваз бахтавар?
Марфарив кІвалерин къавар
Гатаз-гатаз атанва зул.

ГъикІ алудин и гъариб гъал?
АтІузва хъи, зи рикІин гъал.
Гарар галаз, къачуна къал,
Чукваз-чукваз атанва зул.

Дегиш тийиз са кІусни тІул,
Гагъ харар гъиз, гагъ кутаз фул,
«Авани квехъ са чими къул?»
Жузаз-жузаз атанва зул.

Къиб ягъанвай гуъне, дере,
Тебиатдин хцІу бере.
Туна зун мад гъамдин къере,
Юзаз-юзаз атанва зул.

30.10.2017

ЧУБАРУКАР

Хвешивилѣй кѣе яралай
Гъавадин чин кѣекъифнава.
Зи багъдал чан акъалтнава,
Чубарукар илифнава.

Зи чІередик ван ацалтна
Агатнава кѣушар шаддиз.
Алахънава куъгъне мукар
ТуъхкІуър хъийиз абур тадиз.

Гъалчиз лувар, цІивцІив ийиз,
Бахтлувилел илигнава.
КІанивили чубарукар
Зи чІередихъ гилигнава.

Чубарук хъиз илифа яр,
Зи гъиссерал муг авуна.
Кияр шивдал алай кѣгъгал,
Яргъгал фимир руг авуна.

ТІЕБИАТДИ АЛЦУРНА

Фад алуқбай чимивили алцурна,
Пеш акъудна тентес хъанвай хилери.
Рагъ хъуьрейла милидаказ цавара,
РикІ ачухна къуд пата шад мелери.

Авагъ хъана чилин чІагай дамарар,
НуькІерин ван хкаж хъана тамарай,
Чан акъалтна тамарални кІамарал,
ЦІирер гана тумарини цилери.

Иердаказ гатфарин ял атана,
Чуьлдиз къацу гамарин ранг хкана.
Ван кутуна чубарукар хтана,
Абур акваз ял ягъана вилери.

Чими хъана, хулара яд ргазвай,
Синер къацу махпурдив мад дигизвай,
Гъвергъверарни беневшайр чикІизвай,
Акваз-акваз гуьнейризни пелериз.

Садлагъана чІур хъана пел цаварин,
Квадариз кІанз иервилер суварин,
Гъава хана чи цуькверин – таваррин,
Гацумарна хъуьтІуьн къайи гелери.

Пелешарна цІир тавунмаз кІурукІар,
Инад хъана пепейриз – дав галукъай,
Яргъал фена тІебиатдин къуьруькар,
Иширна чуьл адан гъумручІ хъилери.

ТІебиатди алцурна чун и жуьре,
Адан гъукум чІехиди я гъар бере.
Кар къунайтІа чилин винел гъар хире,
РикІин хирер сагъ хъанайтІа эллерин,
Женнет жедай гъар пІипІ хайи чилерин.

16.02.2021

БУБУЯР

Цинин гатфар хупІ иер я,
Гъар кІам, гъар пІипІ са шиир я.
Тебиатди зун ялзава,
Гур гъиссери зав къалзава.

Къе КцІарин рикІни рикІе,
Гъатнава зун къуьлуьн никІе.
Ина къуд пад бубуяр я,
Чи чуьллерин тубуяр я.

Экуьнин чиг туькъуьнзавай,
Акваз-акваз хъиткъинзавай,
Хару жезва и кІурукІар,
Юза хъайла чІулав кІакІар.

Налугъуди, къе сувар я,
Гъар са бубу са тавар я.
Чи сунайриз хъанва ухшар,
Яру буьшме алай «рушар».

ЧІехи чуьлди мад хъверзава,
КІанибуруз эверзава.
Хъуьтуьл хъана рикІин гъава,
Алуд жезвач вилер завай.

Алахъиз ван и никІелай,
Алудна дуьнья рикІелай,
Са рушни са гада ина,
Ава бахтар къугъваз чина.

Садлагъана шад цицлер хъиз,
Гъахъзава аялар никIиз.
Ванерив ацIурзава чуъл,
Юза жезва цуькверин гъуъл.

ГъикI ятIани са легъзе хъиз,
Гъинай ятIа зи хиялриз
Гъамлу гъиссер илифзава,
Чуълдин рангар къекъифзава.

Чи бубайри са дереда,
Залан женгерин береда
Экъичнавай ивийрин ранг
Алай хъиз я ина гъар чанг.

Заз акI жезва чи бубайрин
Хирерин тIал и бубуйри
Кужумнава ина чпиз,
Авазва ник иви чикIиз.

Къарсурзава зун никIи икI,
Гъалаб къачуз ава зи рикI.
Цуьквед гъуьлуь зун ялзамач,
Гур гъиссери зав къалзамач.

...Гъар гатфарихъ гъа и саягъ,
РикIел хкиз дявед цIаяр,
Бубуйри икI никIин юкъвал,
Бубайрин руьгъ гъизва чIалал...

09.05.2020

ГАТФАР БЕРЕ

ХупІ иер я гатфар бере,
Махпурдава чуълни дере,
Чубарукри къавун чІере
Мукариб мад ацІурнава.

НуькІери зи дакІард къилив,
Ван ацалтна ийиз цІирив,
Тан тийиз са тумни чилив,
КІуф ягъаз, къил алцурнава.

Аквада ваз рагъ гецифна,
Гуьгъуьнаваз циф элцифна,
Цуькверин рангар къекъифна,
Къаю бегъем чІагурнава.

Хурук кутаз векъи гару,
АвуртІани къаяр ару,
Цуьквед парци – икъван хару
Машмашд хилер какурнава.

РикІин гъава хъанва гъарикІ,
Дердер, гъамар иливрин гъикІ?
Хайи чилиз ахъайиз рикІ,
За шитилар акІурнава.

Фад алатрай залан йикъар,
Илифдайвал чими ракъар,
Кевир тийин рикІин рақар –
Ялгъузвили юзурнавай.

Писвилерин атІурай гел,
Шад ванерив ацІурай чил,
Ахкурай чаз чи чІехи эл –
КІанивили дугурнавай.

ХВЕШИВАЛ

Багъманчиди кѣве шефтелдин тум цана,
Миян чилик кѣве кѣлемди цѣир гана.
Сад экъечІна чилѣй гзаф мублагъдиз,
Муькуь кѣлем касдин рикѣиз тІал хъана.

Гелкѣвена ам пелеш хъанвай кѣлемдихъ,
Хилерилай кап алтадна датІана.
Тифрикъ хъанвай зайиф тандин язухдай
Багъманчидин вилин ахвар атІана.

КІубандаказ пун вегъенѣй са тарци,
Бегъер алай адан фирягъ хилерал.
Муькуь кѣлем начагъ тирди аквазвай,
Югъ-къандивай физвай бегъем гѣилерай.

Буй вегъена, хъана къакъанд, шумалди,
Багъманчиди цѣйи са тар – кІурукІай.
Муькуь тарциз ѣифиз-юкъуз кѣуллугъиз,
Хуьз алахъна ам гарукай, харукай.

Гарал фена касди чІугур зегъметар,
Са кІирини ганач адаз тарци гъич.
ГъикІ ятІани, гуьгъуьнаваз са кардин
А багъманчи къариблукъдиз хъана куьч.

Пуд ѣисалай илифайла Ватандиз,
Мягътел хъана акур кардал кѣуьзуь кас.
Адан вилик гзаф зурба тар галай,
Тѣмил амай бегъер гъѣйи хилер хаз.

Шад жедачни багъманчи бес рикІивай,
Бегъер акваз чІехи авур хилерал?
Вичин зегъмет квахънач лугъуз, шад хъана,
Хвешивилин нагъв акъалтна вилерал.

Тек са шефтел атІана а тарцелай,
ТІуьна касди. Гаф авачир майвадиз.
Ахпа кІватІна бегъер вири рикІ алаз,
Пай ракъурна къуншийризни захадиз.

Гъар тумуни цІир гурай и саягъда,
Гъар са тарцихъ бегъерд гъава галукърай.
Инсанарни дуьньяд багъдин тарар я,
Садан тарни бегъер тагуз тамукърай!

ЭТЮД

Гару кьаз гьад,
Цаварай мад
Са туькьуьл дад,
ТІям кІвахъзава.

Алахъиз цІвал,
Какахъиз гьал,
Тарарлай звал
Алахъзава.

Вилер ишер
Рехи пешер
Хъана тешер,
Авахъзава.

Иер я икІ,
Пешерин ник.
Къакъудна рикІ
Фад квахъзава.

АтІуз чара,
Хъана хара,
Чилин хура
Ацахъзава.

Гъавадик къай,
Илгъамдик цІай,
Къелемдик пай
Какахъзава.

ГЪЕТЕР КІАНДАЙ

Алукънава гъамлу чІав,
Цифедава чилни цав,
Гару ягъаз, гатаз къав,
ЧукІурзава рикІин рав.

ЭкІягъай хъиз лацу сар,
Цифер цавуз хъанва пар,
Юзур тийиз кІусни чІар,
Секин хъанва рикІин тар.

Акъатна мад ичІи жанг,
Ина авайд мичІи ранг.
ТІарамариз йифен танг,
Гъетер кІандай тек са чанг.

ГъикІ къан? Агакъзавач гъил.
Аквазвач хъи, ина чил.
Ксуз кІандай са тІимил,
Циферал эцигна къил.

ЗИ БАГЪ

Зи багъда цуък акъуд тавур
Са чІиб чилни жагъидач квез.
Цуъквер акъван иер я хьи,
Тесниф тежез ажуз я мез.

Жуван багъдай са цуък къванни
АтІуз жедач рикІна завай.
Цуъквер кІватІиз хуш къведач заз,
Садбуру хъиз тамай, сувай.

ГъикІ атІуда и иербур?
Хъуьтуьл чанар тІар жедачни?
И бахтавар харубурун
КъелечІ танар кІар жедачни?

Заз зи багъдин цуъквер кІан я,
Сад-садавай чара тийиз.
Гъар цуъкведив веледдив хъиз,
Агатда зун чан-рикІ ийиз.

Заз садани мел-мехъерик
Цуъквед кІунчІар гъун тавурай.
«Са цуък атІун» лугъуз садни
Зи бахчадихъ физ тахъурай.

Заз гъилера къатІнавай хел,
Са пеш къванни такурай гъич.
КІарнавай са цуък акурла,
Зи вилерал акъалтда мичІ.

Квез зи хатур кІанзаватІа,
Килиг багъдиз зи вилерай.
Гъар цуькведал чан алайд я,
Гъар атІай цуьк цІугъ я, гъарай.

Зун хъиз куьнни агат садра,
Зи цуькверив чан лагъана.
Аквaz-аквaz и иербур
Юзада куь ван атана.

ЧуькъвейтІани къуд патахъай,
Куьн уьмуьрдин дарвилери,
Дуьньядин дад вахкуда квеv,
Зи багъдин иервилери.

ГЪАЛТ ТАВУРАЙ

Иер я хупІ экуьнин яр,
Къугъвадайла цуькверив гар,
Тебиатдин гъар пІипІ са яр:
Яд – булахдин, цуьк – суванди.

Гъатиз кІанда заз чуьллера,
РикІ ала зи чи пелерал,
Ашукъ я зун чи эллерал,
Лугъудай заз: «Чан жуванди».

Гъар булахдин яд чара я,
Гъар чарчардин дад чара я,
Гъар уьмуьрдин гад чара я,
Хциз кІанда рикІ жуванди.

Алахърай зи гъиссерин сел,
Уьмуьр кІандач заз, квачир къел.
Ярар-дустар, садрани квел
Гъалт тавурай руьгъ яванди.

ЦУЪКВЕД КІУНЧІАР

Яргун хуьре агатнай зав кІунчІар гваз,
Цуькверилай иер лезги таватар.
Гьейран хьанай зун абурун акунрал,
Гьетер тиртІа цавай чилел аватай?

Са цуьк кьванни тун тавуна салара,
А рушари зун паталди кІватІнавай.
Хайи хуьре иербурун кьула зун
Иервилин акъажунра гьатнавай.

Налугьуди и кІанибур, харубур,
Яру-цІару бубуяр тир никІевай.
Хайи чилин алахь тийир цуьквериз
ГьикІ лугьуда гафар жуван рикІевай?

А рушари гайи кІунчІар яралай,
Эцигнай за махпур хьтин векьерал.
А таватриз рикІин кьеняй алхишнайт:
«Дуьшуьш хьурай куьн чи кьегьал лекьерал!»

Лезги чилин гекьиг тежер гьуьм галай
А верцІивал зи рикІелай алатнач.
Шумуд йисар фенатІани винелай,
А хайи тІям зи нефесдай акъатнач.

Гзаф гьалтна цуьквед кІунчІар зал, гзаф,
Яргун хуьруьн кІунчІарикай акунач.
Вуч сир ятІа, са куьнини дуьньяда
А цуьквер кьван зун бахтавар авунач.

12.09.2000

ЗУЛУН ТАМА

Зун КцІариз илифнава,
Кужумнавай зулун рангар.
Вил атІудач, рикІ ацІудач,
Иервилер ина самбар.

Зулун тама къекъвезва зун,
Иервилер гекъиг тежер.
Тарарилай фикирар хъиз
Алахъзава хъипи пешер.

Гару хурал къугъурзава
Абур хару аялар хъиз.
Вучиз пешер пашман ятІа,
Рехъ алатай хиялар хъиз?

Пешер гагъ-гагъ кІапІал хъана,
Къвез кІвачерал аруш жезва.
КІвал амачир етимар хъиз,
Зарулдаказ абур шезва.

Сирнаварна цавун юкъва,
Аватзава эхир чилел.
Са пешиниз за мукъувай
Килигзава къуна гъилел.

Яр ягъана, къиб элкъвенвай
Адан гъалар – эхиз тежер.
Налугъуди, къуъзуъ кас я,
Мад садрани жегъил техжер.

Зулун тама кыляй-кылиз
Экянава хыпи гамар.
Вил ацIузвач гиширрикай,
ГыкI эцигда адал камар?

Гъар са валахъ вичин сумаг,
Гъар са тарцихъ вичин гибе.
Там ял ягъиз гъазур хъанва,
Къезиларна залан гъебе.

Са масакIа гъавадава
Вишришдин ван гъатнавай там.
Жуваз течиз, гынай ятIа
Илифзава зи рикIиз гъам.

ГыкI къачуда на гевилар?
Къе пешерихъ амач хвешер.
Куъз гъамлу яз аквазватIа
Тамун тарар – вилер ишер?

Чпин алух хтIунзавай
Къе абурун рикIер хер я.
Чан кумачир гъар къуру пеш
Налугъуди, са эсер я.

Садлагъана къарагъна гар,
Къвана цавай пешерин марф,
Пагъ атIана амукъна зун,
Жагъин тийиз лугъудай гаф.

Хъипи пешер накъвар тиртІа,
Тамун виляй авахъзавай?
Агъ, ятІани иер я там,
Ракъинин зар алахъзавай.

Зулун тама къекъвена зун
Иервилер гекъиг тежер,
Тарарилай фикирар хъиз
Алахъзавай хъипи пешер.

КЪАЦУ ДУГУН

Къацу дугун, къацу дугун,
За такІандав гьил гьикІ вугун?
Зун шадвилив агуда тІун,
Залди яни дердер чІугун?

Къацу дугун дагъларава,
Яр хьиз бегъем яргъарава.
Гагъ цифер, гагъ ракъар ава,
КІевер ава, ракъар ава.

Къацу дугун хъана харум,
Чилел чигер курум-курум.
Цав рахазвай ийиз гугрум,
Амач лугъуз кІани Арум¹.

Къацу дугун хиялдава,
Зун хьиз зарул са гьалдава.
Дагъдин кьве даркалда ава,
Къакъатнавай сад-садавай.

Къацу дугун, къацу дугун,
За такІандав гьил гьикІ вугун?
Зун шадвилив агуда тІун,
Залди яни дердер чІугун?

¹ Юпитер

ГЕЛЕР АМА

Агъ, гъикъван кІани я, чими я рикІиз
КцІарай физвай рехъ ЦІурухта патаз.
Ана аял чІаван гелер ама зи,
Ана физва уьмуьр, физва лав гатаз.

Зи рикІин мурадри цуьк авур пелел,
За цуьквер цазва къе жуван гъилерив.
Махара авай хъиз, тамун къужахда
Иер кІвал ава захъ – къарай вилерин.

Инагар зи руьгъдин дегъне ивирар,
Агъ, маса чилерив женни гекъигиз?
Зун акур кумазни лув гуда бахтлуз,
Къушари манийрал шаддиз илигиз.

Зи рикІин дуст ина «Беневша» вир я,
Адан вили ятар зи дакІард вилик.
Ялда зун чпихъди куьлуь лепейри,
Лугъуда датІана: «Чаз килиг, килиг!»

Къизилдин тав алаз жеда «Беневша»,
Юкъуз рагъ къугъвайла адан ятара.
Цин пери атайд хъиз жеда заз гагъ-гагъ,
Йифиз варз эхъвейла мичІи къатар.

Хъиперин ванери сугъуларда рикІ,
Гъиссерал звал гъида хорди абурун.
Са юкъуз чилина са гъед гъат тавур
Балугъчид акунар вири – сабурун.

Тамарин дегънедай къезвай ванери
Са тІимил кичІ твада зи чанда ина.
Гадарна фикиррин ял тежер парар,
Къезилриз алакьдай вахт кІанда ина.

КцІарин виридлай иер тир макан
«Беневша» вир тирди чизвач парадаз.
Ам аваз кІубан я, бахтавар я зун,
Им лугъуз жедани завай гъармадаз?

Ина зи хиялар харудлай хару,
Ина зун тамарин рикІ алай кару.
Ина гагъ марварар юзуриз яру,
Авхарда, киферив къугъвана гару.

Хъичирда зи винел вичин стІалар,
Элцифриз алахъда чандавай тІалар.
Иер я вун гъикъван зи «Беневша» вир,
Чида заз тирди вун къилий-къилиз сир.

Агъ, гъикъван кІани я, чими я рикІиз
КцІарай физвай рехъ ЦІурухта патаз.
Ана аял чІаван гелер ама зи,
Ана физва уьмуьр, физва лав гатаз.

16.05.2015

ВУЖ ТИРТІА?

Бахтавар чІавар зи, аялвал шандакъ,
Гъинва куьн, зи фейи уьмуьрдин къадакъ?
Къайгъуяр тийижир, дердер тийижир,
Зун куьлуь, зун хару са чепелукъ тир.

Далудал хъайила даим залан пар,
СакІани алудиз тахъайла йикъар,
КІвалахиз лежбер хъиз галатун течир,
Зун жуван зегъметдал рикІ алай цегв тир.

Чуьллери хъ ялдайла гатфари рикІер,
Вилери суракъдай мукара нуькІер,
Абур хъиз манийрал рикІ алаз, къару,
Зунни тир дуьньядин бахтавар кару.

Гагъ гъвергъвер жедай зун, гагъни гъулан цуьк,
Япяру бубуйрив ацІудай зи ник,
Дуьгуьриз зи суйдал къвалан акунар...
Гилигдай зал вацІун гъарай авунар...

Хкатай раг тир зун дагъдин хурукай,
Гагъни са пеш хъана катдай гарукай.
Гуьнедал ялгъузди акъатнавай тар,
Шегъредихъ ялзавай къацу жигъир, дар...

Гзаф я дуьньяда къе ухшарбур заз,
Ава зун хабар къаз, ава зун жуаз:
Зун даим гъиссери къачузвай гъалаб,
Виликан уьмуьрда вуж тиртІа яраб?

КАРУДИН МУГ

Са муг чкІана завай,
Жуваз течиз, нагагдай.
Каруйри иердаказ
Раснавай ам зи багда.

АтІудайла за тарцин
Какур хъанвай кьуру хел,
ГьикІ ятІани бицІи муг
ЧкІана, галукъна гьил.

Гьайиф гьатна чанда икІ,
ТуьхкІуьр хъанач завай ам.
Ингье руг-руг хъана муг,
Зи рикІиз илифна гьам.

Язух чІугваз каруйрин,
Дегиш хъана зи гьалар.
КІвал чукІун вуч ятІа чиз,
Хъана заз бегьем ялар.

Жува авур гунагда
Иширна зун аял хьиз.
Шумудни са гьам, фикир
Илифна зи хиялдиз.

Са цегв кьванни уьмуьрда
Кутурди туш за кІвачик,
А каруйрин иер муг
ГьикІ чкІанай завай, гьикІ?

Кана зун и азбади,
Эхиз тежез хъайи кар.
Анжах вахтар фейила,
Гъар са хире къада кар.

Къил акахъна къайгъуйрихъ,
Алатна муг рикѐлай.
Ингъе са къуз са тІалди
Къарсурна зун чІиркѐлай.

Бегъем начагъ хъана зун,
Чара тежез, сагъ тежез.
Хтай чІавуз муг рикѐл,
Амукъна зун рикІ ишез.

Вилерикай карагна
А муг, квахъна сивин дад.
Гъатна месе шумуд къуз,
ТІалари заз къуна гъад.

Хайибур агатна зав,
Къун паталди гевилар.
«РикІив къамир, лагъана,
И дуъшуъшдай хъайи кар.

Фадлай цава сирнавиз,
Бахтавар я шарагар.
А гъвечІи муг абуруз
Хъанвайди я гила дар.

И кар вуна тийижиз
Авурди я, хъухъ секин.
Икъван фикир мийир на,
Иливара гъам рикІин.

Тимил авач асибур,
Чиз-чиз кІвалер чукІурай.
Гъахъсузвилер гзаф я,
Дуьнья вири тІал, гъарай...»

И гафари зи рикІел
Шумудни са кас гъана.
Абуруз и дуьньяда
Гъахъсузвалун хас хъана.

Адет къунвай бинедлай
Писвал авун, гуьгъуьл хун.
Гъар са хуьре, магъледа
Ихътинбурал гъалтда вун.

А яракъар гвайибур,
Чаравилер гъайибур,
БицІекарни къуьзуьбур
Уф талана къейибур,

Кваз такъаз вилин накъвар,
ЦІай кутуна куз накъвар,
Ава регъятдиз къекъвез,
Ава виртІеда эхъвез.

КІвал чукІурун абуруз
Регъят хъанва яд хъун хъиз,
Басрух гузва инсанриз
Абуру алаз-алачиз...»

И хиялри рикІиз зи
Секинвал хкида къван?
Регъят кар туш гъилерив
ЧукІурай са муг акван.

Хуърер чкІиз, эл уьцІуьз,
Дуьньяд гъалар чІуру я.
Вучиз кье зун ширзавайд
Муг чкІай кье кару я?!

*Рик/ухъ галаз
ихтилат*

САДРАНИ ЧИР ЖЕДАЧ

Хиялри ялда зун ара датІана,
Гьиссерин дигайбур, дегънебур кІанда.
Даяз рахунрикай катиз кІан жеда,
ЯцІу гафарикай чим гьатдач чанда.

На гьикъван къуртІани адан гуьгъуьлар,
Чир жеч ваз кІанидан рикІин ивиар.
РикІинди – са маса фикир-фагъумар,
Мецинди – чаракІа гафар, эверар.

Са мес пай авунихъ сад жеч къведакай,
Сад хъуни гъамиша бахтлувал гъидач.
Агатун авайди – къакъатун галай,
Бес вучиз инсандин хиялдиз къведач?

Садрани чир жедач вуч аватІа ваз,
Ви рикІи къунвайдан рикІин дегънеда.
Гъавиляй сад-садан ктаб кІел тежез,
Инсанар куьч жеда уьмуьрд сегънедай.

29.04.2016

СА ГАР БЕС Я

Чун – зулун хъипи пешер,
Къезил пар я тарариз.
Чун саврух тир хуъз тежер,
МуътIуьгъ хъанва гарариз.

Чун – рекъеллай мугъманар,
Хъфидай вахт мукъваллай.
Чун – аялриз элкъвенва,
Гъиссер вири гъапаллай.

Чи рикIер шуъшединди,
Гафунивай хаз жедай.
Чун – цIразвай муркIуцIар,
ЧIередик вил кваз жедай.

Чун – дердияр какахъай,
Крар туькIуьзмачирбур.
Чун – кIевера гъатнавай,
ЦукIвар куькIуьзмачирбур.

Чун – балкIанар катнавай,
Гъиле пулар амайбур.
Чун – кIевера гъатнавай,
Хиве парар амайбур.

Са гар бес я багънадин,
Пешер чилив гуз жедай.
Вуж ама чун дуьньядин
Харарикай хуъз жедай?

РИКІИХЪ ГАЛАЗ ИХТИЛАТ

Им сад лагъай кІун яни ва акІурзавай?
Им сад лагъай къван яни вал дугурзавай?
Им сад лагъай чІун яни вун чІагурзавай?
ЦІугъмир икъван, тІар жемир рикІ!

Шумуд югъ тир хвешизвай ваз – алачир хер,
Фадлай вун икІ экІя тушир – ханвачир пер,
Ялгъуз хъайтІан уьмуьрд гъуьле – авачир къер,
Эха гила, ишемир рикІ!

Дуьньяд рангар алахънава, чизвачни ваз?
Инсанар икІ дегиш жезва акваз-такваз,
Рахаз тахъуй, кужумна тІал секинз акъваз,
Хъайи крар къечІемир рикІ!

Цифери цав датІана икІ къадайди туш,
Свар хъуналди рикІ шуьше хъиз хадайди туш,
Сабурди вун рекъин юкъвал тадайди туш,
Ша вун икъван дар жемир рикІ!

ДЕГЪНЕ ГЫССЕР

Гъар ачух пел ачух рикІяй къаз жедач,
Гъар верцІи гаф кІанивилин лишан туш.
Гъар захавал къегъалвал яз гысабмир,
Ваз кІани кас масадбуруз жедач хуш.

Аквазвайвал саябур туш инсанар,
РикІер кІелун гзаф четин илим я.
Хванахавал алакьда гъар касдилай,
КІеви дустар и дуъньяда тІимил я.

Сад хътин къве инсан халкънач Аллагъди,
Гъар са бенде – тІебиатдин са эсер.
Ам кІелдайдахъ гелкъвез жеда инсанар,
Гъат тавурла амукьда икІ, хана пер.

Хуш гафари хуш хиялрихъ ялда гъей,
РикІ хада ви синихдини тегънеди.
Мецел алай гъар гаф рикІин гъарай туш,
Дегъне гыссер хуьда рикІин дегънеди.

Аямди икІ гыкъван кІеве туртІани,
Жез тахъуй вун адан лашар патал кІетІ.
Фагъум тийиз лагъай тек са гафуни,
Са уьмуьрдиз гъида эхиз тежер сед...

АРХАЙИНДИЗ АВА ЧУН

ЧПур хьанвай мансурдин кьил
Алакьзамач кьажгъуриз.
Сефил гар хьиз ава зун,
Жува жуваз ахмуриз.

Чимелри жув сугъулриз,
Цигел турла ракъарихъ,
Заманади чуькьуьда
Зун фикиррин ракъарив.

Жув архайрик вил галаз,
Муьгътеж тирла «халудиз»,
Хажалатри атана,
КӀун ягъада далудиз.

Уьмуьр гана икӀ гарув,
Зулун хьипи пешер хьиз,
Архайиндиз ава чун,
Садран кьуьзуь тежер хьиз.

ХАЙИБУРУН КІАНИВАЛ

Гьикъван чІав тир алахънавай
Ялиз кІанз зун ракъарихъ.
ВучайтІани алат тийиз,
Акъвазнавай рақІарихъ.

АкІурнавай къармахар за,
Ковид лугъур душманди.
Гъавалат тир зи чандал ам,
Зи хайибурун пашман тир.

Инадзавай датІана заз,
Шумуд жуъре тІаларив.
Хъел хкудиз гатазвай зун,
Вилиз таквар тІваларив.

Вичихъ гьикъван кичІ галайди
ХъайитІани и хума,
Хайибурун кІанивили
Ялгъуз тунач зун кІама.

Жуванбурун гъалар акваз,
ЦІрана мурк ковиддин.
МуьтІуьгъ жечни начагъвилер,
Гуж акурла умуддин?

26.12.2020

ХЪСАН ШИВДИН ГУЪГЪУЪНА

Гатун юкъуз хъуьреда чаз милидиз,
Цийи свас хьиз хинедавай дугунар.
Вичин нулар чукурайла ракъини,
Къиб ягъунвай бахтлу жеда ругъунар.

Гьиссери звал къачудайла эркиван,
Верцли жеда жуваз жуван риклин ван.
Циреризни накъв кланзава баркаван,
Марвардин цуьк жагъур мийир ругъа на.

Бегьер клватмир на тарарин хилер хаз,
Алахъа вун чилел хъсан гелер таз.
Жагъидани къадир чидай дустар ваз,
Терг тавуртла герек тушир ругун на?

Хъсанвилер жедайни гьич клевера,
Верцли мецер хъанайтла чи сивера,
Писвилерин вири рекьер клевира,
Акъуд мийир винел жуван агъу на.

Кьил хуьз женни, таб гъахъунай яз къуна,
Галтуг мийир гъахълубурухъ цаз къуна.
Клвалах ая халкъдин гафар кваз къуна,
Руг жедайд я хъсан шивдин гуьгъуьна.

ЖЕДА КЪАКЪАН ЦАВАРА

Авайди туш дуъньяда
Куътягъ тежер са затІни.
Ргадайд туш датІана
Са булахни, са латни.

КІанивилер пара хъуй,
Куътягъ жеда абурни.
Къуъруъ жеда муърхъуъ къур
Къегъалдив гвай гапурни.

Марф хъиз, жив хъиз КІанивал
Куътягъ жеда са чІавуз.
Къведра хкаж жедани,
Са бахтунин гъед цавуз?

ЯтІани, мад мурадрихъ
Ялда чна, ялда гъей.
Девран жуваз чидайвал
Гъалда чна, гъалда гъей.

Куътягъ тахъуй мурадар,
Алаз хъурай луварал.
Абур даим хиялрин
Жеда къакъан цавара.

РИКІИН ДУСТ

На дустуниз эвера,
Алукъайла четин къар.
Ам рикІелай алудмир,
Шадвили гатайла вар.

Хванахаяр аваз хъуй,
Дуст жедач гъар садакай
ТІвар вине яхъ на адан,
Чуькъвейла гъар патахъай.

ВерцІи гафар, хуш гафар
Гзафбуру лугъуда.
РикІин дуст тек сад жеда,
Вуна тек гъам агуда.

Хъсан гъвардин хъсан фу
Лишан я хъар паталди.
Къегъал касди садрани
Дуст къадач тІвар паталди.

04.04.2007

ЯРГУНАТАР

Иер рушар, рикІе мурад
Къуна куън зи патав акъат.
Яргунд рушар – яргунатар,
И шаирдив агат, агат.

Дагъдин синез ягъайла лаз,
Камар махпурд векъерал таз,
Ша таватар, ша иердиз,
Илифа куън зи шиирдиз.

Буъшме алаз кьилел яру,
Сад лацу лиф, вичел къару,
Сад лацу къвед, сад чубарук,
Сад цІирнавай таза кІурукІ,

Садаз, лугъуз верцІи мани,
И чил ийиз рикІиз кІани,
Илифариз кІанзава зун:
«Са къуз хуъре амукъа вун».

Рушар шумал къавах хътин,
Шуршурзавай булах хътин,
Цуъквед атир алахъзавай,
Жегъилвилини дамахдавай.

Хъуърей чІавуз вилер цІару,
ЧукІурайла кифер гару,

Гъар бахтавар лацу кару,
Цийи свас хъиз жеда хару.

Чал тахъурай, иербур я,
Таватар я Яргунд рушар.
Авани лагъ, ихътин цуьквер,
И дуьньяда чпиз ухшар?

Дамах ийин, дамах, дустар,
Ава лугъуз чахъ таватар,
Иервилин гвай тIаратIар,
Хайи хуьруьн яргунатар.

ЗИ ХАРУ ЛЕКЪ

И дуъньядин вири рекъер
Алатда ви кимелай.
Са легъзеда чукIурда на,
Зи рикIевай чIимелар.

Гъикъван зи рикI хайитIани,
АтIуз жедач вун завай.
Къаз жеда хупI и дуъньяда
Зи гевилар тек вавай.

Гъи цава лув гайитIани,
Зун ви хилел хкведа.
И уъмуърдин рекъера зун
Ви гелерихъ гелкъведа.

Чи патара дагълар пара,
ГъикI илифин ценерал?
Зи хару лекъ, заз муг ая
Ви дагъларин синерал.

ТАТАЙТІА

Ишезва, хъуьрезва зи рикІ цІай галаз,
Къвезва зи мили гар, къвезва гъай галаз,
Са тІимил ифин кваз, са кІус къай галаз,
АтайтІа гъарай я, татайтІа шуван.

Им вучтин кІанивал, гьихьтин кІанид я?
Зи рикІиз тІал хъурай лугъуз гайид ян?
Масадав гуз тежер масанд, хайид я,
АтайтІа зиди я, татайтІа жуванд.

Къвезва зи дили сел, къвалар чукІуриз,
Зав шадвал агудиз, гъамар чукуриз,
Къвезва заз инадиз, къвезва чІагуриз,
АтайтІа залум я, татайтІа яман.

РИКІЕ МУРАД АВАТІА

Масадбурун мурадрал
Хъуърез тахъуй, инсанар.
Бахтуні рикІ иширдай
Крар тагъуй, инсанар.

Юзада рикІ, мурадар
Илифайла хиялриз.
Абуру рехибурни
Элкъуърда хъи аялриз.

Вирибурун вилера
Мили эквер къугъурай.
Цававайда гъар садаз
Къисметдин хъвер ракъурай.

Бахт суракъиз къекъведа
Гъар са инсан дуъньяда.
КІанивилер тахъайтІа,
Жедачни и дуънья дар?

Мурадри руъгъ кутада
Инсан кІеве гъатайла.
Яшамишдай гуж гуда,
Гъамуни рак гатайла.

Агат жедач крарив,
РикІе умуд тахъайтІа.
Гуж жедач, такъат жедач,
ХъуьтІуь гатфар тагъайтІа.

РикІе мурад аватІа,
Чи уьмуьрдик дад жеда.
Заланвилер алатна,
Гуьлуьшан югъ фад къведа.

РикІе мурад амачтІа,
Вид уьмуьр туш – гъакІан къар.
ТІалабдай затІ авачтІа,
Игиса рикІин раклар.

ЭВЕРАЙЛА

Акъатна фин ша гъамарай,
Цуьквер кIватIин чи тамарай,
КIамара ийин чамарар,
Чимери чаз эверайла.

Туна кIвале фикиррин пар,
Аялри хъиз акван гъар кар.
КъатIин чна гъар са часпар,
Чуьллери чаз эверайла.

КIани жервал гъар бине чаз,
Гъар са дугун, гъар гуьне чаз,
КIвалах ийин къуьн-къуьневаз,
Мелери чаз эверайла.

Низ герек я къайибур, низ?
Къакъат тийин кайибур хъиз.
Агатин чун хайибур хъиз,
Эллери чаз эверайла.

ВУН

Вун – экуьн шагъвар хьтин.
Вун – рикӀин гатфар хьтин.
Вун тахъайтӀа вучда за?
И дуьнья заз дар жеда.
Зи уьмуьр кьилий-кьилиз,
Вахъ цӀигел йикъар жеда.

Вун – алахъай югъ хьтин,
Вилин михъи нагъв хьтин.
ЯтӀани вун зи рикӀиз
Са гъарикӀ тӀал гъайиди,
Хъанач масад зи руьгъдиз
Цуькверин ял гъайиди.

Вун – кьилихар хьуьтуьлди,
Вун – мурадар суьтуьлди.
Шумудни сад чида заз,
ГуьтӀуь яз уьмуьрд рекъер,
Ракъурзавай кӀанидал
Гафарин къаяр, мекъер.

Вун – чина рагъ авайди,
Вун – сад я захъ авайди.
Вун тахъайтӀа, заз дуьнья
Ялиз тежер пар я, пар,
Ви чаравал рикӀивай
Эхиз тежер кар я, кар.

ГЪАР СА ТІУРФАН АЛАТДА

Твамир вуна рикІе гъам,
Амач ана буш чка.
Мад вуч лугъун, амачтІа,
Хуш гаф лугъур сад вакай?

Гафари звал къачуз икІ,
ТІариз тахъурай ви рикІ,
Агуд мийир садрани
Жував хиялар гъарикІ.

Гъар са тІурфан алатда,
Гъар чІуру мез галатда,
На рехнеяр кваз къамир,
Кагъалри виш гъалатІда.

Гзаф хъанва риб, акъван,
Шел-хвал мийир на акъван.
Акъадайд туш къегъалда
Дугурнавай гъар са къван.

ЛЕЗГИ ТАВАТ

Ви тІвар вуж я, лагъ,
Иер я вун агъ!
Вун акурбурун
АтІудачни пагъ?

За минетда, вун
Масдаз тагурай.
А ви иервал
Тек заз акурай.

Вун зи мурад я,
РикІин хиял я.
Лугъумир хьи, заз
Къведач, аял я.

Фимир виликай,
Твамир рикІе тІал.
Аллагъди вун, руш
Халкъна зун патал.

Я лезги тават,
Вун заз къведани?
Зи уьмуьрдиз на
Гатфар гьидани?

РАКЪУРМИР

Ракъурмир вуна зал кланивилин чар,
Авач зи хиялра ви гъиссерин пар.
Фагъума, къатІана эхирни и кар,
Садакъа тежерди кланивиликай.

Акъатмир зи вилик фидай рехъ тагуз,
Алахъмир цуькверин заз клунчІар ракъуз,
Галудмир гъа са гаф лугъуз гъар юкъуз,
ДатІана гаф кутаз къенивиликай.

И чІехи дуьньяда сад къада рикІи,
Гъида ам къисметдиз уьмуьрдин цикІи,
Гъа чІавуз цІир гуда ашкъидин никІи,
Хъуьреда бахт чиниз гъа са къиликай.

Уьмуьрдихъ къуьд ава, гад авайди я,
Гагъ туькъуьл, гагъ верцІи дад авайди я,
Гъарадан къисметда сад авайди я,
Чир жедач къур чІавни ада гъиликай.

КВАДАР МИЙИР

Гъатайла ви гъил мижеда,
Садлагъана рикІ ишеда.
Сив хъуьрейла вил кьежедай
Уьмуьр я им, рам тежедай.

Гзаф хъанва тапан пїрер,
Квахъзава икІ кьени цїрер.
Эхиз женни рикІин хирер,
ГапІал акваз там тежедай?

Гъар гаф рикІиз авуна пар,
Мийир жуваз на дуьнья дар,
Алакь тийиз кьамир са кар,
Уламдай яхъ кам тежедай.

ХъайитІани кьуватар вахъ,
На инсафдин гъиликай яхъ,
Квадар мийир садрани гьахъ,
Крар ая гъам тежедай.

КЪВЕЧХЕЛ

Хажалатрив, фикиррив
Уьмуър фена, алатна.
Зун вахъ галаз женгера
Шулу хъана, галатна.

Секин уьмуър суракъна –
Жув селлерик акатна.
Гъарма санихъ ял хъана,
Чи рекъер гъикІ къакъатна...

Къарай текъвез хъана зун,
РикІе залан тІал гъатна.
Зун ваз мукъвал хъунивай,
Вун яргъариз акъатна.

Йисар фена йикъар хъиз,
Зи уьмуърдин юкъ кватна.
Къвечхелдал къве рикІин яз,
Зун ахварай аватна.

ВУЖ ЯТІА ВУН?

Циферикай хкатнавай,
Экверикай хкатІнавай,
Гьамар вири кьатІ-кьатІнавай
Икьван иер вуж ятІа вун?

Къекъвез таза къацаравай,
Аллагъди хуьй яцІаривай!
Я бахтавар – КцІаравай,
Икьван иер вуж ятІа вун?

Авадарна киф хуралай,
Пелелай тІуз шагъвар алай,
Гьиниз физва вун яралай?
Икьван иер вуж ятІа вун?

Къекъуьн секин, рахун хъуьтуьл,
Ви шуькІуь тан къелечІ, суьтуьл,
Вилераллаз кІакІарин туьл,
Икьван иер вуж ятІа вун?

ВЕРЦІИ МАХ

Руьгъ къекъвез, хиял къекъвез,
Ава зун къарай текъвез,
Тпазвай рикІел атІуз гез,
Мус фена, алатна вахт?

Къар фена, варцар хъана,
Шумуд са яцІар гъана,
Садбуруз ацІайд гана,
Садбурун зуракІ я бахт.

Алукъна уьмуьрдин циг,
Мегерал ацукъна чиг,
Ахгатнач Иригни Миг,
Арада ни туна тах?

Дуьньядикай гатІудан?
Фикирри рикІ атІуда.
Инсанди геж къатІуда –
Фейи уьмуьр – верцІи мах.

04.10.2019

ГЕКЪИГИН НИВ?

РикІ гъамари чалзава,
Хиялри зав къалзава.
Аман атІуз, ял атІуз,
Хажалатрихъ ялзава.

Акъадиз-астанзава,
Юзуриз, мастадавай
Суалар хчалзава,
Ийизва устад закай.

РикІ фикиррин дегъне я,
Дегънед гъамар куьгъне я.
Зи гъар са югъ, гъар легъзе,
Къилий-килиз тегъне я.

ЯтІани зун дагъдин сив¹,
Са юкъуз хъуьрейла сив,
Цуд юкъуз гъамари къив
Гузвай зун гекъигин нив?

¹ картарин са жинс

КХЪИХЪ, ШАИР

Зун датІана женгинава,
Женг я уьмуьр, женг я крар.
Зи илгъамдихъ ялав ава,
Гъавиляйни женг я цІарар.

Зи уьмуьр зи чІалан женг я,
Къве пай хъанвай Къулан женг я,
Лугъуз женни залан женг я,
Ялзавайдаз залан парар?

Ашукъ яз жув лезги чилел,
Дамахиз гъей лезгивилел,
Нагъв тахъурай лезгид вилел,
Лугъуз кІарда рикІин зурар.

Жув тек, душман хара-хара,
Зи гуьгъуьна вара-зара,
Гаф лугъудайд хъанва пара,
АкІуриз кІанз хци сарар.

Чарада рикІ хадач акъван,
Дугурайла жуванда къван,
РикІ тІар жеда, аман, гъикъван,
Къвада нагагъ юргъар, харар.

Хайибуру ахъайиз хъел,
Хаз алахъда зи рикӀин хел,
Вуч лугъуда кумачтӀа къел,
Низ лугъуда цӀай квай зарар?

ЭлкъвейтӀани жувал вири,
Къелем-гапур тахъуй къуъруъ,
Кхъихъ шаир, акъваз мийир,
Хун тавурай уьмуьрд гурар.

02.08.2011

РУШ

Уьмуьрд гатфар алукънавай,
Яран гъава галукънавай,
Яру буьшме алукинавай,
Яран сумаг таравай руш.

На бахтунин кевмир ракир,
ГьикI акъудин вун такур къар?
Вун нин руш я, зи тIвар такъар?
Я бахтавар, гаравай руш.

Вучиз икъван хару я вун?
Иер я вун, къару я вун.
Нин тIвар алай кару я вун?
Илчияр пара авай руш.

ТуькIуьриз заз йикъа са легъв,
Киармир вуна зи рикIин регъв,
Яргъаз фимир, алатда рехъ,
А патара хар ава руш.

Мукъвал хъанва яран сувар,
Цуьквед къунва дагъдин рувар,
КIанивилихъ кутур лувар,
Лугъурай ваз яр авай руш.

КЪИЛИВ КІАНДА

Ви рикІин цав ахъа туштІа,
Адав къадай тав жагъура.
Гъала жуван мураддин шив,
ЦІай аватІа ви хура.

ГъатнаватІа яцІа гуьгъуьл,
Рагъул ятІа хиялрин гъуьл,
Хифетрикай кутІунмир цуьл,
Цуьк жагъида ваз чІурай.

Вахт миях яз, хъанва чун ях,
Гъахълу кардай къамир нагъахъ.
ГелкъвейтІа, ваз жагъиди гъахъ,
Уьмуьрдикай сувар хъурай.

ГатайтІани рак патанда,
РикІ кудайди къилив кІанда.
Бахтлу хъурай вун ватанда,
Гъурбатдик вил тахъурай.

РАПСОДИЯ

Гатфар хъана, шагъвар хъана,
Вун зи рикIе гъатна яр.
Ахвар хана, авхар хъана,
Зи руьгъдив агатна яр.

Гафар хъана, чIалар хъана,
Вун закай къакъатна яр.
РикIиз гъамлу гъалар гъана,
Вучиз закай катна яр?

Бахтар хъана, чIавар хъана,
Яргъариз акъатна яр.
Заз кIан хъана, бахтар гъана,
Мадни зав ахгатна яр.

Тахтайд хъана, тахайд хъана,
Чарадав агатна яр.
Хъайи крар махар хъана,
Зи гъиляй акъатна яр.

ВУЧ ИЙИН?

АлтІуш хъанва мад зи винел эхъенар,
БалкІан фена, гъиле ама лекъенар.
Зи сафунин чІехи хъанва тІеквенар:
Дустар сад-сад аватзава, вуч ийин?

Ухшар ава захъ тай квахъай карудин,
Ни лугъуда зун хъайид я харуди?
Бинедилай юзурнавай парудин,
Къванер сад-сад алатзава, вуч ийин?

Шадвал амач, сувар амач гъенел зи,
РикІин гъава циф галайд я, чІимел зи,
Диде жагъай етимар хъиз кылел зи,
Гъамар сад-сад агатзава, вуч ийин?

Бахтунин фу аватзавач тІанурдай,
АкІанва зун, акъат тежез чамурдай,
ШтІум хъанвай, гатІум хъанвай уьмуьрдай,
Йикъар сад-сад къакъатзава, вуч ийин?

ЧУН - УЪМУЪРДИН ЮЛДАШАР

Чна санал са уъмуърдин къатІна рехъ,
Йисари чи мекериз ягъана рех,
Гагъ тийиџиз жуван кІвализ гъидай мекъ,
Гагъ чиз-чиз икІ сад-садан цІал алуғдай,
чун – уъмуърдин юлдашар.

Вахтар фена гзаф чІавуз яцІар яз,
Гагъ сад-садан рикІел дерин къацІар таз,
АлатІани санал фикирд парар гваз,
Гагъ агатиз, гагъ къакъатиз чалухдай,
чун – уъмуърдин юлдашар.

Жегълвал вуч фад авахъна гъапарай,
Дагъдин сел хъиз гъикІ акъатна къапарай?
Къе мани яз ван сад-садан япара,
Са фикирдал, са гафарал илигдай,
чун – уъмуърдин юлдашар.

Чахъ кикІидай мажал амач гила гъич,
Сад тахъайла муъкуъдан жез дуънья мичІ,
Гъатна рикІе квадаруниин залан кичІ,
Хуъкуърунар рикІелай фад алуддай,
чун – уъмуърдин юлдашар.

Шумуд хелни чІидгъер алай тар я чун,
Яргъал физва къе тІалар чи, гузва чІун,
Чаравили садлагъана рикІе кІун
АкІурай къуз сад-садавай къакъуддай –
чун – уъмуърдин юлдашар.

13.02.2021

ДУЪНЬЯ МИЛИ ГЪАВАДАВА

Дуънья мили гъавадава,
Иервилер пара я.
Зи рикІ къене юзурзавай
Хвешивилер хара я.

Дуънья верцІи гъавадава,
Зар алайд хъиз цІару я.
Вучиз ятІа къару я ам,
Вучиз ятІа хару я.

Дуънья бахтлу гъавадава,
Ам зи рикІиз чими я.
Циферикай елкен къунвай
Дагълар чІехи гими я.

Дуънья ашкъид гъавадава,
Лув гуз кІан я цавара.
Вун зи къвалал ала лугъуз,
Бахтлу я зун суvara.

ГЫИКІ ЛУГЪУН?

Къени тушир мез, къилих,
Ял тийидай дуъзвилихъ,
Акваз кІандай вич къилихъ,
Ваз жуванди гыикІ лугъун?

Вун я дагъ туш, я дугун,
Вид кІарун я, вид ругун,
Чизвайди кун, алугун,
Ваз жуванди гыикІ лугъун?

Фикир течир, гъам течир,
Гуъне течир, кІам течир,
Вегъей чІуру кам течир,
Ваз жуванди гыикІ лугъун?

Къекъуърайла вил пата,
Жедани уъмуър гата?
За ви ракІар гыикІ гатан?
Ваз жуванди гыикІ лугъун?

ЧИИЖРЕН КІУР

Алахънавай кІура руш
Чепелукърик галтугиз.
Юкьва туна нагагъдай
Ам чІижери алтугиз.

Садлагъана бицІекдай
Хци гъарай акъатна.
«Вуч хъанватІа?» хабар къаз,
Вири адав агатна.

ДакІунвай гъил акуна
Хъана рушан гъалар чІур.
Минетзавай виридаз:
«Акъуда тІун чІижрен кІур».

«Чан» лагъана бицІекдиз,
Дидеди кІур акъудна.
Темен гана фад гъилиз,
Аял вичив агудна:

– Зи багъади! ЧІижериз
Цуьквер пара кІанда хупІ.
Вун цуькведай къуна жед,
Чан зи иерд, зи кукупІ!

ВУЖ ПАРА КІАНДА?

Завай гагъ-гагъ арада,
Хабар къада парада
«Лагъ ваз вуж пара кІанда?
КІвенкІве вуж пара кІанда?»

Диде кІанда лагъайла,
Хъелда закай бубади.
Буба кІанда лагъайла,
ПШуз кватда зи дидедин.

РикІивай лугъун за квез,
Жузур чІавуз завай къвез:
«Лагъ ваз вуж пара кІанда?»
ЦІай гъатда хъи, зи чанда.

Диде кІан жедачни заз?
Бахтлу я зун ам аваз!
Буба – ам зи дагъ я, дагъ!
Зи уьмуьрдин ацІай рагъ!

Заз бадени кІанда икІ,
ЧІехи буба – ам зи рикІ.
Зи вахарни стхаяр,
Тушни бес зи архаяр?

Зун гъвечІи чубарук я,
Жуван хайи муг кІани.
Хизандилай масанди
И дуьньяда авани?

Поэмаяр

ДАГЪДИН СИНЕЛ

Дагъдин синел са хуър алай,
Чилер авай, эл авачир.
Гьи патахъ вил вегъейтІани,
Рекъер авай, гел авачир.

Дагъдин синел са хуър алай,
Иервилини тай авачир.
Дагъдин синел са хуър алай,
Бахтуникай пай авачир.

Ацахънавай инаг бегъем,
Акунач заз са туькІвей кІвал.
Цлар акваз ина уьцІвей,
Дегіш хъана зи рикІин гьал.

РакІарикай куърсарнавай
ДапІарри зи иширна рикІ.
Гум атІанвай гурмагъри зун
ЦІай галачиз ифирна гьикІ.

Им са хуър тир, са чІехи хуър,
Къулар амай, чим амачир.
Ялар жечни акурла ваз,
Са лезги хуър – ким амачир?

Квар къуьневай рушан рекъер
Хуьзвай булах авай ина.
КІанибурухъ цІигел хъанвай
Ялгъуз къавах авай ина.

Дагъдин синел алай хуъруъз
Залан гъамар хъиченавай.
Кас амачиз хъана сефил,
Адан шадвал эчІенавай.

Ина къуд пад эчІелар тир,
Ина къуд пад харапІаяр.
Яраб гъина къекъвезватІа,
Инай фейи къурабаяр?

Жув илифай и дигедиз
Хуър гъикІ лугъун, кумачир пун?
Ина хайи лезги чилин
РикІин къилиз ягъанвай кІун.

Бегъер кІватІдай кас амачиз,
Зарул хъанвай багъларин гъал.
Гелкъведайди амач лугъуз,
Ахквазмачир са дигай сал.

Дагъдин хуъре къекъвена зун –
Хеб амачир, кІел амачир.
АцІай канду, ахъа суфра,
Я фу, яни къел амачир.

Гадар женни хайи ватан,
Гъикъван четин хъайитІани?
Яргъара бахт жагъидани,
Анаг женнет хъайитІани?

Диде чилин гьуьм пара я,
Хайиди я адан накъвар.
Ватандивай къакъатайдан
Кими женни вилин накъвар?

РикIиз чими са ял жеда
Хайи хуьруьн гьар са пипIе.
Хуш жедачни жува цайи
Жуван никIин къуьлуьн рипе?

Цар ягъайла магълейрилай,
Са карди зи атIана пагъ.
Са кицIи чIар юзур тийиз,
Са кIвал хуьзвай, аман Аллагъ!

Къара гузвай ада кIвализ,
Алат тийиз ракIарилай.
Сугъулвилив ацIай вилер
Алуд тийиз рекъерилай.

Хамни кIараб хъанватIани,
Умудрив къар акъудзавай.
Ада вичин зарул ванцив
Хуьр ахварай авудзавай.

Им анцI тушир, им гъарай тир
«Гьинава куьн, эллер?» лугъур.
«Я инсанар, я лезгияр,
Гадардани чилер?» лугъур.

Шумуд гъенел фенатІани,
Акунач кас. Эл амачир.
И хуъруъз хуър гъикІ лугъуда,
Я сувар, я мел авачир?

Са инсандин веледдихъ рикІ
Цигел хъана зи и хуъре.
Гъайиф тушни элдин къула
Уъмуър гъалун лугъуз-хуърез?

Къве гъавадин са кІвали зун
Ялна вичихъ куъз ятІани.
Ина фадлай иесияр
Амачирди чизватІани.

Гъахъна къенез варарай зун,
РикІе умуд аваз куълуъ.
Акуна заз рекъер ханвай,
Чиж амачир куъгъне куънуъ.

Са береда и рекъерай
Вирт кІватІайбур амач, амач.
И чІехи кІвал, и чІехи гъен
Къе садазни кІамач, кІамач.

Инаг чІехи са хизандин
Чими муг тир, хайи макан.
Ихътин зурба, фирягъ са кІвал
Хайибуруз женни такІан?

КІвалин ракІар ахъаяйла,
Алукъайла къеверал зун,
Къав чкІанвай и уьцІуьнри
Туна бегъем кІевера зун.

Са айвандал са къеб алай,
Ам акурла ишена рикІ.
Агъ, гьикІ хъана куьч хъанатІа
Ам гадарна хизанар, гьикІ?

Ацукъна зун и къепІинихъ,
Ягъан лугъуз са герен ял.
Адан яру тангар акваз,
Акахъна зи фикир-хиял.

Галукъзавай зи япарихъ
Са дидедин хъуьтуьл тир ван:
«Ваз вуч хъанва, зи верцІиди?
Вилер мичІна ксус тІун, чан».

Ахпа ичІи къепІинилай,
РикІ юзурдай чІалар авай,
ЧкІана са лезги лайлай,
Са бадедин мили лайлай.

«Ични чуьхвер хътинди,
Виртни дуьдгъвер хътинди,
Лацу гъвергъвер хътинди,
Лайлай, зи бицІек, лайлай».

Ацахънавай са цлакай
Хкатнавай са лезги къул.
Марфаривай чІур хъанвачир
Винел алай гиширрин зул.

Налугъуди, накъ устІарди
Раснавай тир ам рикІ алаз.
ЧІал ахъайна рахазвай чав,
И акунар зегъем галаз:

«Зун туьхуьрмир, квез минет хъуй,
Зав чим гума, ифин гума.
Зун кучукмир, я инсанар,
Аквазвачни, зак чан кума!»

И цІугъари, и эверди
Иширзавай цавар-чилер.
И мусибат гъич садазни
Такурай мад, я чан эллер!

Са гъенел са ни ятІани
Гадарнавай пурар алай.
Адан патав кІарар ханвай
Са кІарасдин гулар алай.

Эгъ, балкІанар гъалзамачир
Чкадиз гъикІ хуьр лугъуда?
Са береда чи бубайри
Чпин хуьруьз пІир лугъудай...

Дагъдин синел алай хуъруън
Пелер къацу махпурдавай.
И иервал акваз, рикӀе
За инсанриз ахмурзавай.

Бахтавардиз алахъзавай
Ина зулун цуькверин ни.
Са береда хуш хиялрихъ
Ялдай ина экверини.

КӀандатӀа гъил яргъи ая,
Къаз жедай хъи, вавай цифер.
Муьгъуьббатдин гъавада икӀ,
Алатзавай ина йифер.

Эл дагъларин къула аваз,
БицӀек хъиз тир къундахдавай.
Нихъ такабур акатдачир,
И къакъанрин къужахдавай?

Хуър къе маса гъавадава,
Вичихъ ахъа пел амачиз.
Ина дагъни дегиш хъанва,
Я марф, яни сел амачиз.

Чи бубайриз чир хъанайтӀа,
ИкӀ жедайди хуъруън эхир,
Рехъ гудачир чаравилиз,
Вядедамаз михъиз пехир.

Ингъе и хуър дагъдин синел
Кас авачиз етим амай.
Ни лугъуда, са береда
Ина гъиле яракъ къуна
Ватан хвейи, лезги лагъай
Шумудни са сихил авай?

Дагъдин синел лезги хуъруън
Залан хъанвай, залан парар.
Адахъ рикІ куз ишез авай,
Хуъруънвийрин ялгъуз сурар.

Югъ алатна акваз-такваз,
Акъатайла рагъдандин мекъ,
Акуна заз сурарилай
Цар ягъазвай са шумуд лекъ.

КъатІана за руъгъер тирди
Абур хуъръун кьейибурун.
Ишезвайди ватан туна
Къариблухриз фейибурухъ.

Са лезги хуър – кас амачир
Дагъдин синел туна за икІ.
Гъа чІавалай звал къачуна
Йифиз-юкъуз тІазва зи рикІ.

ИкІ регъятдиз хуър таз жедай,
ИкІ асантиз руьгъ хаз жедай
Лезгияр гьикІ ийин авхар?
Квахънава зи вилин ахвар.

Амач рикІиз, амач къарай,
ГьикІ эллериз ийин гъарай?
ГьикІ лугъун чеб батІул тирди?
Им нагъахъан са тІул тирди?

КІвал квадариз, хуър гадариз,
Жуванд-чарад акадариз,
Хайи чилер вегъез кІвачик,
Яргъариз физ хъана кІвачин.
Им гьи югъ я чун авайди?
Фикирра звал, чІун авайди?

Эгъ, са хуъре, дагъдин синел
АлкІанва къе гъамдин хара.
Ана чкІай мукар пара,
Анлай анихъ
КІвал амачир,
ЧПал амачир
Чил амачир...

Дагъдин синел са хуър алай,
Чилер авай, эл авачир.
Гьи патахъ вил вегъейтІани,
Рекъер авай, гел авачир...

2017

ЧІАЛАКАЙ БАЛЛАДА

Садра са лезги хуъре
Зав са жегъил агатна.
ЧІалакай гаф кватайла
Лагъана хъел акатна:

«Вуч чІал я чахъ авайди?
Жаваб це заз, жуванди!
Ванер аку «тІ»-завай,
Ванер аку «кІ»-завай.
«ЦІ»-яр аку – цІай галай,
«Къ»-яр аку – къай галай.

«Хъ»-диз килиг, пІузаррай
Акъудзава къал, гъарай.
Гаф юкъвалай кІарзава,
Рахайла туъд тІарзава».

Ада са агъ чІугуна,
Мадни баян хъувуна:
«Авайвиляй ихътин чІал,
Чун жен герек вири лал.

Ахътин чІалар ава хъи,
Рагъ хъиз рикІиз я чими.
Ван атайла рам жеда,
Ван татайла гъам жеда».

Патан чІалар вине къаз,
Секин хъанач жегъил кас.
Хъел алахъиз датІана,
Рахана ам, рахана:

«Садакайни чуьнуьхдач,
Субутизни алахьдач.
Зи гафар я вири гьахь,
Бегъем тир чІал авач чахь.

Я вах, за ваз дуьз лугьун,
Регъуьзва заз рикІивай.
Ихьтин зуракІ чІала чун,
Ийизва хьи, рекъивай».

Кутаз чІалак рехнеяр,
Чизвайди хьиз дегънеяр.
Гьар гафуник къал галаз,
Рахана ам ял галаз.

Ихьтин гафар – къай галай,
Эхиз женни рикІивай?
Чанда лезги цІай аваз,
ИкІ лагъана за адаз:

– Зи чІалакай аваз хъел,
Рахамир мад вун, киса.
Ви рахунри зи рикІел
Гъана хуьруьн са къиса.

Чи хуьре са паб авай,
Вирибуруз кІани тир.
Кесибвилив хуьзвай къил,
Дерт садазни тийиз чир.

Уьмуьрда адаз гзаф
Четинвилер акунвай.
Залан шеле, залан пар
Ялдалди юкъ какванвай.

Жегьилзамаз гъуьл къена,
Рехи хьанвай гьам чӀугваз.
Иервили акунар
Хвенвай, чина циф кьугъваз.

Рак гатай къван илчияр
Негь авуна, вичин чан,
Гъуьлуьн тек аманат тир
Хциз авунай кьурбанд.

Ада чӀехи авунай
Хва вилерин нине хьиз.
Ам кӀелиз ракъурайла,
Хьанай адан рекьер хуьз.

Тек са кардал шад тир ам,
Бахтлуз акваз къецикай.
Алим хьанвай дидедин
Лекьерез ухшар хцикай.

Ада шегьердиз паяр
Ракьурдай гьар вядедиз.
Ингье адан веледди
Гъай гудачир дидедиз.

Са чар къванни кхъена,
Ракъурдачир яргъарай,
Сефил хъанвай дишегъли,
Чанда гъатна лал гъарай.

Ажуз диде пашман яз,
Пушунзавай тІалари,
Цава нуькІер иширдай
Адан дертлу чІалари.

Вилин ахвар квахънавай,
Гъикъван чІав тир дидедин,
Ам гелерик цІигел тир
Вичин хайи веледдин.

Рехъ хуьдалди галатна,
Йикъар-йифер алудиз,
Гам маса гай пулунив
Рекъе гъатна Бакудиз.

Къуна мадни пар, кула,
Аваз гъебеяр кІула,
Шегъер тирвал суракъна,
Хцин кІвализ агакъна.

Адан кІвал-югъ цІарцІевай,
Бахтавар тир хцин югъ.
Ингъе рехи дидедин
АтІузвачир вилин нагъв.

Свас кефина, дигана,
Хтуларни вервецІ тир.
Бес вучиз и дидедин
Туьтуьнай фу тефиз тир?

На лугьумир, гадади
Хъиляй пІузар жакьвазвай,
Адаз вичин хайиди
Къекъвераг хъиз аквазвай.

«Цуру пекер, цІуру шал
Чудгун жезва михьидиз.
Са къат алух авач жал?» –
Фикирзавай, къаридиз.

«Вучиз ада къачузвач
Цийи валчагъ, цІийи пек?
ГьикІ хъана и къариди
Гайиди я зазни нек?

Бес вучиз ам шегьерда
РахазватІа лезгидал?
Зун гьикІ дуьшуьш хъайид я,
И гьуьргьуь хъай къаридал?»

Лезги чІал ван атайла,
Физвай чилляй-чилериз.
Хва дидедив рахазвай,
Килиг тийиз вилериз...

Дидед пуд югъ пуд йис хъиз,
Алатна шегъерд кІвале.
Вичи хайи веледдин
Рам тежез рикІин кІеле.

ВучдатІани чин тийиз,
Ам кІевера акІана.
Зарул хъана дишегъли,
Мураддин кІвал чкІана.

Къуд лагъай къуз яралай,
РикІе гъамун пар авай
Паб накъвара эхъвена,
Хуър галайнихъ элкъвена.

* * *

Квадарна хайи велед,
Къайи хъана чими къул,
Гъатна месе дишегъли,
Акъат тийиз чандай фул.

Вилер гана,
ЧІал кІевиз къур,
Намус хвена,
ТІвар чІехиз къур,
Лезги чилин
Эл виниз къур
Къуьчхуър Саид
Алаз рикІел,
Шел акъалтна

Дидед вилел:
«Ашукъ Саид,
Чалар верцИд,
Лагъ са мани,
РикИз кІани.

Залум Мурсал
Жервал усал,
Чуьнгуьр къуна,
КІела вуна.

И Ватандиз
ЧукІурай ван,
Ая зи чІал
Мадни кІубан.

АтайтІани
Пехъи Мурсал,
Дегиш мийир
На кІусни гьал.

Ада кьве вил
Акъудна ви,
Эха, эха,
Эха, Саид.
Чуьнгуьр гъиляй
Къакъудна ви,
Шехъа, шехъа,
Шехъа Саид.

Къанвай рикИз
Вучда къван цІу?

Канвай рикІин
Къаяр аку!
И мандик
ЦІарар кутур,
КІар кумачир
Зи гуарик
КІарар кутур,
ЗуракІбурук
Зурар кутур.

Зи баладин
Фал ахъая,
Лал хъанва ам,
ЧІал ахъая.

Ашукъ Саид,
ЧІалар хцид,
Са дидедин
Уьмуьрдин къуьд
Атанва хьи,
Гатун цикІиз,
Са мани лагъ
Гъарай чикІиз.

Ашукъ Саид,
Са макъам ягъ,
На чуьнгуьрдал
Адаз гъам ягъ.

Чандал алаз,
Ван хьуй адаз

Лезги чІалар,
ВерцІи аваз.
Ам уьмуьрдин
Къузадава.
ТІалди къуна,
Сузадава...

Сугъул хъанвай дишегъли,
Хуьз тежез вилерин сел.
Эхиз жедай кар яни,
Са сихилдин квахъна гел...

Дерт чир хъана эл, уба
Дидед килив атана.
Хуьруьнбуру адан гьал
Хъсандаказ къатІана.

Къуд пата вил къекъуьрна,
Ада веси авуна:
« – Квез веси хъуй, миресар,
Заз кимид я лугъумир,
И дуьньяда дидед чІал
Алапехърев вугумир.

ИкІ тавуртІа, тахъайтІа,
АтІудач чи сузаяр,
ЧІал квахъайтІа, кьилел чи
Пара къведа къазаяр.

Садни хъи, сур авай пад
Чириз тахъуй хциз зи.

Ада хци гапурдив
Хер авуна рикѐл зи.
И дуьньяда хайи муг,
Хайи диде кѝинихай,
Вичин хайи чѐлакай
Негъ авуна, синихай

Веледдикай Ватандин
Кѝванни тахъуй, миресар.
Аллагъди тѐл гана заз,
Масдаз тагуй, миресар».

Кѝуна чѐулав цифери
А дидедин ахъа пел,
Ам кучукиз кѐватѐ хъана
Вири уба, вири эл.

Йикъар-йисар алатна,
Дидедин сур куз хъана,
Адан чѐхи руьгъдини
Гададин рехъ хуьз хъана.

Гѝикѐ ятѐани са юкѝуз,
Рикѐ гѝатна хайи хуър,
А алимдин гѝиссери
Ийиз хъана хура цѐур.

Хайи кѐвал алаз рикѐл,
Ацѐай хъар хѝиз ифена.

Дидедихъ хъана цIигел,
Ам ватандиз хъфена.

Им бубадин кIвал я жал,
Свар атана чкIизвай?
Им дидедин руьгъ я жал,
ТIал хъана хур чуькьуьзвай?

Хуьруьнбуру садани
Адан салам къачунач.
Хайи хуьре а касдиз
Са ахъа пел акунач.

Пуд югъ, пуд йиф алатна,
Адав садни раханач.
Дидедин сур гьинватIа,
Сада чка къаланач.

Жуванбурун арада
Чулав пехъ хьиз къекъвена,
Эхир чара атIана,
Ам шегьердиз хъфена...

Тамамарна и саягъ
За и гъамлу риваят.
Вилералди акур кар,
Аламат я, аламат.

Вучиз бязи ксариз
Чакай икъван хъел ава?
Чи Ватанда, чи чІала
Чи тарихдин гел ава!

Са халкъ рекъин паталди
Азар, ажал герек туш.
Чал такІан тир веледри
ИкІ сад-садаз гуда тІуш.

...И къиса ван хъайила
Дегиш хъана а жегъил.
Хъел элекъна, регъуь яз,
Къекъуьрзавай ада вил.

Пер хаз тахъуй садрани,
Усалд туш чи хайи чІал.
Чи намусни, абурни,
Дамахни я лезги чІал!

ВерцІивилияй нез тежер,
Серинвилияй хъваз тежер,
КІанивилияй сакІани
РикІин къене тваз тежер

Я чІехи чІал, хъсан чІал!
Я верцІи чІал, масан чІал!
Зи дердериз вун хътин
Авач мелгъем маса чІал!

* * *

Шумуд йис тир авачир захъ секинвал,
Шумуд йис тир и къиса зи рикIевай.
За жуван дерт ахъайна ваз, жуванди,
ТахъайтIа ам эхиз жечир рикIивай.

Гапурди хъиз зи рикI атIай хциди,
Саврухар тир, тIурфанар тир, тIал тушир.
Вуч хъсан тир хайи хуьре лезгиди
Кучукайди са диде тир, чIал тушир...

МАГЪИ ДИЛБЕР

Дагъдин хуъре, вацлун къере
ЭкIя хъанва Магъи дере.
АватIа мад дере ихътин,
Дигай ашкъид бере хътин?

Иниз рангар илифнава,
Ина цуьквер къекъифнава.
Гъавадаваз хъуьтуьл, таза,
Бахтавар я гуьне, къуза.

Магъи дере, булахрин кIам,
Гъайиф къведа эцигиз кам.
Юзадачни акурла рикI?
Иер руш я гатфарин цIиг.

Ахъа хъайла цуьквед гамар,
Чалал къведа рикIин гъамар.
Югъ алатна хъайла рагъдан,
Гъатда ина са гъариб ван.

И дереда кIубан я чил,
Иервили рамзава вил,
Лепедава векъерин гъуьл,
НуькIери хупI шадда гуьгъуьл.

И дередин ятар элциф,
И дередин вилера циф.
Зарулдаказ мани лугъуз,
Шеда дере, атайла йиф.

Юзадайла серин шагъвар,
Ван чкИда «Аман, сад яр».
Сугъул я агъ, зарул я ван,
Ишезва сад, лугъуз: «Рагъдан».

Са иер ван чкИда икI,
И авазди чIагурда рикI.
«Рагъдан» лугъуз ишейла ван,
Зулун пеш хъиз юзада тан.

Магъи дере, Магъи дере,
Чи дерейрин шагъ и дере.
Са тарих я, са къиса я,
Са мани я агъ, и дере.

Зи дидеди са береда,
Лезги чилин са дереда
Хъайи крар хиялдаваз,
Ихътин къиса раханай заз.

Са руш авай, къветрез ухшар,
Хъанвай вичин цIувад яшар.
ЦIувад йикъан варз хътинди,
ЦIувад рушан наз хътинди.

Са шиир тир адан къекъуьн,
РекIв гуз авай гъед хъиз экуьн.
Гъейран жедай вили цавар,
Акур чIавуз чилин тавар.

Муьгъуьббатдин гар такъунвай,
Хажалатдин къар такунвай,
Бубу хьтин хъуьхъвер яру,
Тубу тир ам гзаф хару.

Наздив къекъвез, лугъуз-хъуьрез,
Жедай фад-фад вацІун къере.
Магъи тир а сунадин тІвар,
Иер тир ам къуьневаз квар.

Яд ацІурна булахдилай,
ЦІар ягъана къавахдилай,
Хкведайла хуьруьн тават,
Адан вилик акъатна сад.

И жаванди къакъан буйдин,
РикІиз чими, иер суйдин,
«Иер руш, заз гудани яд?»
Лагъана гъаб ахъайна фад.

Булахдин яд хъваз жегъилди,
Къунваз иер руш гуьгъуьлди,
Акълтнаваз гъиссерал звал,
Хабар къуна:
– Вуч я ви тІвар?
– Зун Магъи я.
– Яни?
Иер я вун, рикІиз кІани.
– Им вуч гаф я? Лагъ кван, вуна.
– Хъелмир закай, назлу суна!

Вун Магъи я, зунни Рагъдан,
Атанва зун къе ваз мутъман.

Гатун циклиз вацлун къере,
КIанда риклиз лугъуз-хъуьрез.
РикIера фад куькIуьнна цIай
Ихътин ашкъи-гъавадикай.

Авазва къвед квахъна къарай,
Гъатна хура ашкъидин цIай.
Тебиатдин бахтавар чIав!
ЧикIидачни къуд патаз чав?

Вучиз абур хъанватIа шад?
Эхиз женни такваз са-сад?
Чинаваз хъвер авазва къвед,
Налугъуди, къве лацу гъед.

Лув гуз ава и дepeдa,
Гатфарин иер береда.
Гзаф шад я гадани руш,
Циф дepeдaл жезва аруш...

Виш йис санал алайбур хъиз,
Рахазва къвед – чинаваз хъвер.
Аян ятIа чилиз-цавуз,
Жедайдакай хуьре мехъер?

Булахри мад шуршурзава,
Ван ацалтна ава чарчар.
Рушар деред кѳаншардава,
Лугъуз-хѳуьрез, кѳватѳиз хѳчар.

Садлагѳана сал регѳелдал
Дегиш хѳана абурун гѳал.
Секин хѳана, кис хѳана фад,
Хуьз акѳвазна багѳ галай пад.

Ичин тарцихѳ кѳуьн-кѳуьневаз,
Кѳанивилин шад мелеваз
Ацукънавай рушни гада,
Алайд кѳвед хѳиз и дуьньядал.

Ашукѳ яз икѳ сад садал хупѳ,
Руш акунрай – чуьлдин кукупѳ.
Муьгъуьббатдин гѳавадавай,
Гзаф мили навадавай.

Муькуьд хуьруьн викѳегѳ кѳегѳал,
Буй-бухундиз – дагѳдин са кѳвал.
Пагѳливан я – авачир тай,
Цѳайлапан я – чукѳуриз цѳай.

Сад Магѳи я, цуьквед хурук
Ахѳа хѳанвай таза кѳурукѳ.
Муькуьд Рагѳдан – хуьруьн кѳегѳал,
Ацукънавай лекѳ хѳиз рагал.

Ава абур гъил-гъилеваз,
КІанивилин шад мелеваз.
Са дѳреда кѳе сувар я,
Жегилвилин шад чІавар я.

Муьгъуьббатдин дуьньядавай
ЭвичІнавай кѳве лиф цавай.
Рам ийизвай чилер, цавар.
Вуч иер тир ашкѳид навар!

КІанибурун бахтлу я гъал,
Ахъа хъанва абурун чІал.
Сирнавзава ашкѳид гъуьле,
Дуьнья авач абрун виле.

Гзаф шад я кѳегъал гада,
Чан-рикІзава рушаз ада.
Хъверзава кѳе цаву, чили,
Ван хъайила гафар мили:

Зи иерди, зи сад, – лугъуз,
Зи кІаниди, зи гад, – лугъуз,
Зи чар булах, зи яд, – лугъуз,
Зи ашкѳидиз це дад, – лугъуз,
Чан-рикІзава рушаз ада,
Бахтлу я икІ кѳегъал гада!

КІанибуруз авач хабар,
Юкъни-юкъвай чІугваз часпар,

Сад хъанвайбур ийиз къве пад,
Гъазур хъанва шумудни сад.

– Рушар, килиг, им Магъи я!
– Муькуьд вуж я, чидан?
– Рагъдан!
– Секинз акъваз, гъараймир кван!
– Рушал алай чин аку тлун!
– Яваш рахух, такурай чун!
– Акъатдайд я йикъни-шуван!
– Такурвална мез хуьх жуван!
– Залай мез хуьн алакьдайд туш,
Магъидиз фу хъжедач нуш.
За дидедиз гуда хабар,
Дуьнья адаз авурай дар.

Чуьнуьх хъана къерехда са,
Къве жавандиз иза-къаза
Ийиз авай рушар хуьруьн,
Какахънавай рахшанд, хъуьруьн.

(Гъа ихътинд я дуьньяд крар,
Къуриз кланда масдал харар.
Садан бахтлу къар акурла,
Адан рикле цаз аклурда.)

Хабар хъанач кланибуруз,
Гъим атана, хъфена гъим.
Къацу багъда авай абур,
Бахтавар тир ашкъидин ким.

Вилерилай алахъиз хъвер,
Шад тир абур кIвачеваз звер.
Рам ийизвай синер, равар,
Вуч верцIи тир дуъньяд навар!

...Хурушумди рак гатана,
Чаравилин вахт атана,
Къве кIаниди къакъатда гъикI?
Чара тежез хъанва гъарикI.

Чара хъана къве иер лиф,
Чара хъана вилера циф.
Йифед къурла гуънени кIам,
И дередиз чикIизвай гъам...

Чаравили гъанва къаяр,
Ракъурзамач ашкъид паяр.
Алукънава дертлу бере,
Пашман хъанва сир гвай дере.

Къарибвили рикI акъудда,
Яргъи йифер гъикI акъудда?
Хажалатар гъикI агудда?
Къве кIаниди гъикI къакъудда?

Магъидин гъал накъанди туш,
Зарул хъана ишезва руш.
Гузва хуруз гъиссери тIуш.
Гъам тандилай жезва аруш.

Рагъданаз ваъ, са масадаз
Гузва Магъи гужуналди.
Чара женни тІазвай рикІиз
Дуьньяд гъамар чІугуналди?

КІанидаз ваъ, са такІандаз
Гузва Магъи хайибуру.
Вуч авурай аман, эллер,
Ашкъидин цІу кайибуру?

Гузва тават мал авайдаз,
Шумуд гамиш, кал авайдаз,
Шумуд никни сал авайдаз,
АцІай, чІехи кІвал авайдаз.

Залум буба, залум диде,
ТакІанариз хайи диге,
Вучиз къазва веледдиз гъад?
Гудан адаз уьмуьрди дад?

Ашкъид шегъре сал хъана, сал,
Ава Магъи атІана ял.
МуркІадава рикІин чІере,
Хиялдиз къвез цуьквед дере.

Мехъер жеда лугъуз хуьре,
Чав чкІанва шумуд жуьре.
Юза хъанва тамар, сувар,
Мехъер – мел я, мехъер – сувар...

Магъи рушан мехъер ялда,
ЯтІан адан рикІ хер ялда.
Къекъвезва ам вилерал циф,
Хиялриз гъам жезва илиф.
Ялиз ава ам гъамунихъ,
Чешне авач и гамунихъ.

Акъат тежер яцІ хъана дерт,
Секин тежер вацІ хъана дерт.
Низ лугъуда, гъикІ лугъуда?
Рушан рикІел къацІ хъана дерт.

Хуъруьн рушар ава жузаз,
Сад садавай гаф хабар къаз:
– Чи Магъидин мехъер яни?
– Чаз мехъерихъ эвердани?
– Бес Рагъданан гъикІ хъурай гъал?
Руш чарадан свас жеда жал?

Ава хуъре мехъерин ван,
Агатнава къуъзуъ-жаван.
Далдамдини зуърнеди икІ,
Хуъруьнбурун рамзава рикІ.

Бахтлувилер хупІ пара я,
Амма Магъид дерт хара я.
ТІушунзава цифери пел,
Силе хъанва вилерин сел.

Са Магъидин гъарикІ я гъал,
Яргъарава квахъай хиял.
Авазва ам течиз къарай,
Агакъ тийиз ярдив гъарай.

Ялгъуз амай бубу хътин,
Такъат амач адахъ эхдин.
Накъваривди рахаз вилер,
ЧІалал гъизва цавар-чилер.

Зарул я агъ, таватдин гъал,
Яргъарава адан хиял.
Ам Рагъданахъ тунва цІигел,
Къел алахиз кайи хирел.

Рушарини чпин саягъ
Ийиз тазва адав дамах.
Эвягъзава хъуьтуьл кифер,
Нагагъ сусаз авач кефер.

Лезги хуьре пуд югъ, пуд йиф,
Эл мехъерик хъана илиф.
Демер хъана экуьналди,
Тух хъанач эл къуьлуналди.

Къвед лагъай дем чкІай йифиз,
Дердерикай хъухъваз, ифиз,
Гъатна чанда ашкъидин звал,
Дегиш хъана Магъидин гъал.

Ахъайна рак явашдаказ,
Акъатна ам садаз такваз.
Фена ярдин кІвал галайнихъ,
Вичин рикІин тІал галайнихъ.

ГынаватІа кІани гада?
Эвер гана ярдиз ада.
Ахъа хъайла кІеви дакІар,
Сефил гыссер хъана кукІвар.

Ам акурла атІана пагъ,
Рагъданалай алахъна агъ:
– Им вун яни, я сад Аллагъ?
Вуч хабар я, чарадан свас?

– Рахамир вун завди хкІаз,
Алахъмир зи рикІел къацІ таз.
Дуьнья кІандач вун тахъай заз.
Зид мехъер туш, зид чІулав яс.
Вун я чир хъухъ, рикІин мурад,
Вун тахъайтІа жеда заз гъад.
Чи дерада ама зи вил,
ЧІугван чна ша адал кьил.
Аватдалди эл ахварай,
Заз а дере мад ахкурай.

Кисна Магъи икІ лагъана,
Акъваз женни яб тагана?
Магъи руша чІугурла агъ,
АтІудачни Рагъданан пагъ?

ЧІалахъ тежез хъайи кардин,
Гада есир хъана ярдин.

А дередиз агакъайла,
Къуьн-къуьневаз ацукъайла,
Магъи рушан юзана ван:
– Зи гафарихъ яб це, Рагъдан.

Цуькверикай мес ая заз,
Вун зи чам хъухъ, зунни ви свас.
Дере хъурай чаз тавдин кІвал,
Секин хъурай ви рикІин тІал.

КІватІа цуьквер геж тавуна,
Зи винелай алаха на.
Маса затІни кІандач вавай,
Жуаз тахъуй гафни завай.

Лув акатна ава Рагъдан,
Дуьнья амач виле адан.
Бахтлу я гьикІ, чинаваз хъвер,
КуькІуьннава рикІе эквер.
Акатнаваз кІвачерик звер,
Ава кІватІиз чуьлдин цуьквер.

Хвешизва агъ, Магъидиз гьикІ,
КІанивилив ацІанва рикІ.
Са сусазни икъван дигай
Хъайиди туш тахт кутугай.
Къве кІаниди сад я лугъуз,

Муьгьуьббатдин гад я лугьуз,
Гьетер суст тир цава авай,
Цуьквед дере хиялдавай.
КІанивилин тахтунавай,
Магьи дере бахтунавай.

Рушан гьиссер алахъзавай,
Ам булах хьиз авахъзавай:
– За масадаз яр лугьудач,
За масадав гьил вугудач. –
Гагь хьуьрез, гагь ишезва руш,
Рагьданалай хьана аруш.

– КІанид лугьуз чарадав куьз,
Агатин зун адетар хуьз?
Вун аватІа, кІан я дуьнья,
Агата зав, чан-рикІ ая.
Агата зав, къачу зи наз,
Хуьруьз са хабар тахъанмаз.

Кис хьайила и лацу лиф,
Цуькведилай иер, зериф,
РикІиз шадвал хьана илиф,
Гатун циф хьиз хьана алциф.

Са легьзеда атІана пагь,
Рагьданалай алахьна агь:
– Магьи, Магьи, зи иерди,
Ваз чидани, зи рикІ хер тир.

На сагъарна, вун я лукъман,
Зи уьмуърдин багъа мугъман.
Вун зи гатфар, зи сувар я,
Вун зи Варз я, зи цавар я.
Дуьнья кIандач вун авачир,
Заз йикъарин дад амачир.
Зи кIаниди, зи малаик,
Вун рикIелай алудин гьикI?

Чан-рикIзавай рушаз ада,
Бахтавар тир, шад тир гада.
ХупI диганвай сад садаз къвед,
Бахтавар тир къве чилин гъед.

Яр акъалтна, хъайла экуьн,
Къуна Магъи тIалди рикIин:
– Экуь жезва дере, дугун,
Ша чара жен гила, яр, чун.

КIанидавай чара жен гьикI?
Акъуд женни хуравай рикI?
КIвачериз гьикI лугъуда вач?
Кам вегъидай аман авач.

– Хуьруьз хъвач вун, аман, Рагъдан,
Тавурай заз элди дуван.
– Бес вун гьикI хъуй, зи кIани яр?
– Вуна кIусни чIурмир гьалар.
Са кIунчI цуьквер кIватIна жуваз,
Хкведа ви гуьгъуьнаваз.

Алцуарна Магъиди ам,
Хкянавай уьмуърдин кІам.
Фена Рагъдан, туна дере,
Туна Магъи гъамдин кьере.

Цуьквед кьене иер суна,
Амай ялгъуз, тІалди кьуна.
ГъикІ хьурай свас, амачиз чам?
Адан рикІи гудачни чам?

Мад дуьньядихъ вил кумачиз,
Агакъдай мурад амачиз
Аллагъдиз дадзавай руша:
– Зал цуьквед кафан аруша,
Лилида тур, юзура зун,
На манидал ксура зун,
Авуд мийир зун ахварай,
Я сад Аллагъ, заз авхара.

РикІ гъамари кьарсурзавай,
Цуьквери ам ксурзавай.
Руьгъ чандивай къакъатзавай,
Хуьр мехъерив агатзавай...

УьцІена икІ ашкъид чІере,
Цифед кьуна цуьквед дере.
Алукъайла нисин бере,
ЧІун гудайла Магъид хире,

Юзана чил садлагъана,
Такур кар тир им тахъана.
Цававайдахъ акатна хъел,
И дередиз ракъурна сел.

Гъатна Магъи селдин хура,
Инсаф тирни кутаз сура?
Квахъна Магъи са хиял хъиз,
ЦІрана ам цифед ял хъиз.

Амай вири атІана пагъ,
ЧІугваз жедай дерт яни, агъ?
Кбил-мет гатаз ава вири,
Хъжедани Магъи дири?

Садра гъиляй акъат тавуй,
Садра кьиникъ агат тавуй,
Авахъай яд элкъведайд туш,
Алатай гад хкведайд туш.

Хъфирла эл пашмандаказ,
ЧкІана са гъамлу аваз.
Ишезавай Магъидин ван,
Эверзавай ада: «Рагъдан!»

Ахпа рикІяй ишириз эл,
Алахиз кай хамарал кьел,
ЧкІана са манидин ван,
Лугъузвай «Магъи дилбер чан».

«Зун къизилгуъл тар я, вахар,
Магъи дилбер чан,
Цуьк акъудна бегъер тагай,
Магъи дилбер чан.
Зи рикІикай низ хабар я,
Магъи дилбер чан,
Эхиз тежер дердер жагъай,
Магъи дилбер чан.

И дуьньяда къве кар гуж я,
Магъи дилбер чан,
Жуваз кІанид кысмет тахъун,
Магъи дилбер чан.
Жегъилзамаз вяде хъайла,
Магъи дилбер чан,
Азраилдив чан гъикІ вугун,
Магъи дилбер чан.

Зун дередин кафандава,
Магъи дилбер чан.
Зун сурариз твах, жегъилар,
Магъи дилбер чан.
Зи дуьньядик вил галама,
Магъи дилбер чан,
Сурук пенжер тур, кІани яр,
Магъи дилбер чан.»

Туьхъвена икІ ашкъид цІаяр,
ТІимил хъана уьмуьрд паяр.
Гъа чІавалай зарулдиз икІ,
А маниди атІузва рикІ.

Алатна икI шумуд бере,
Пашманзама цуьквед дере.
РикIел хвена хъайи крар,
Элди адал эцигна тIвар.

Сада «Магъу», сада «Магъи».
Гъа чIавалай лугъуда хъи,
Агъу авай дере я им,
Магъи тухвай дере я им.

Магъи дере, Магъи дере
Чи дерейрин шагъ и дере.
КIанивилин лишан хъайи
Са тарих я агъ, и дере...

ШАИРДИКАЙ

Седакъет Къайинбеган руш Керимова 1953-йисан 30-мартдиз Азербайжан Республикадин КцIар районда дидедиз хъана. Ада 1969-йисуз КцIар шегъердин 1-нумрадин юкъван мектеб акъалтIарна. Мектебда кIелдай йисара С.Керимовадин цIудралди шиирар, гыкаяяр ва макъалаяр республикадин газетринни журналрин чинриз акъатнай. Азербайжандин Гьукуматдин Университетдин журналистикадин факультетдик экечIай С.Керимова гъеле студент тирла республикадин виридалайни чIехи тираждалди чап жезвай «Азербайжан генжлери» газетдин чинриз акъудай макъала ва очеркралди кIелдайбуруз сейли хъанай. Адан ахлакъдин месэлайриз талукъарнавай очеркри ван авунай. Гадарнавай аялрихъ, иесуз дидейрихъни бубайрихъ галаз алакъалу проблемаяр республикадин печатдин органра сифте яз Седакъет Керимовади къарагъарнай.

Вичин алакъунриз килигна С.Керимовадиз гъеле университетдин вад лагъай курсуна кIелдай вахтунда Азербайжандин КП-дин ЦК-дин «Совет кенди» газетдин редакцияда мухбирвиле кIвалахун теклифнай. Гъа газетда ада датIана 17 йисуз кIвалахна. Ада Азербайжандин парламентдин орган тир «Азербайжан» газет акъатай сад лагъай йикъалай редакциядин завогъделвилдин, гуьгъуьнлай международный «Гуьнай» газетдин кылин редактордин заместителви-

лин кьуллугьар кьилиз акъудна. 1997-йисалай С.Керимова «Самур» газетдин кьилин редактор я. Ам азербайжан, урус ва лезги чІаларал чапдай акъуднавай 9 агъзурдалай гзаф публицистикадин макъалайрин, очеркрин, корреспондентийрин, зарисовкайрин, эссе ва фельетонрин автор я.

Журналистикада кьазанмишай агалкъунрай С.Керимова Азербайжандин Журналистрин Союздин «Къизилдин кьелем» ва Гьасанбег Зердабидин Тварунихъ галай премийриз лайихлу хъана. Ада гьакІни республикадин журналистар патал тайинарнавай Мегъсети Генжевидин ва Хандин руш Натеванан Тварарихъ галай премиярни кьачуна. Гуьгьуьнлай адаз Хельсинкидин Ватандашвилини Ассамблеядин АМК-дин «Ислягьвал» премия гана. 2006-йисуз С.Керимова «Азербайжандин медениятдин лайихлу кІвалахдар» гуььрметдин ТварцІиз лайихлу хъана. 2018-йисуз адаз Дагъустан гьукуматдин «Хайи чилиз муьгьуьббатдай» медаль, 2019-йисуз Дагъустандин «Шарвили» премия гана.

С.Керимовадин «Ван алачир гьарай» тІвар ганвай сад лагъай повестринни гьикаяйрин ктаб 1985-йисуз Бакудин «Язычи» чапханада басма хъана ва ада автордиз кІелдайбурун патай чІехи гуььрмет гъана. 1989-йисуз С.Керимовадин «Са гатфарин йиф» тІвар ганвай прозадин кьвед лагъай ктабни кІелдайбуру гзаф хушвилелди кьабулна. И кІватІалрилай алатайла шаирдин «Къариб кьушран мани» (1991) тІвар ганвай шииррин ктаб чап хъана ва ана авай гзаф шиирар кІелдайбурун мецера гьатна. Композиторри и ктабда гьатнавай цІудалай гзаф шиирриз манияр теснифна. Къелемэгьлиди 1993-йисуз азербайжан чІалал кхъена чапдай акъудай

«Алпаб» роман Азербайжандин прозада вакъиадиз элкъвена. Критикри и ктабдикай цІудралди рецензияр кхъена.

Шаирдин лезги чІалал сад лагъай ктаб «Лезгинкадал илига» тІвар алаз 1995-йисуз «Азербайжан» чапханади чапдай акъудна. Ктабди лезги кІелдайбурун патай шаирдиз чІехи гъуьрмет гъана. Дагъустандинни Азербайжандин лезги кълемэгълийри и ктабдикай гзаф къиметлу макъалаяр кхъена. 1998-йисуз С.Керимовади лезги чІалал «Къарагъ дуьнья, «Лезгинкадал» кьуьлериз» тІвар ганвай шиирринни поэмайрин ктаб чапдай акъудна.

Азербайжан чІалал кхъенвай повестрикайни романрикай ибарат тир «Рагъдан» (2000) кІватІалдини С.Керимовадиз сейливал гъана. И кІватІалдикай газетринни журналрин чинриз 54 рецензия акъатна. Гуьгъуьнлай кълемэгълидин лезги чІалал повестрин ва гыкаяйрин «Къайи рагъ» (2003), шииррин «Мад са гатфар» (2003), аялар патал кхъенвай «Рагъ хъуьрезва» ктабар басма хъана. Адан са шумуд повесть ва роман «Блажная» тІвар алаз, гъакІни шиирар «За семью горами» тІварцелди урус чІалал чапдай акъудна.

2003-йисуз Азербайжан Республикадин Медениятдин Министерстводи ва Азербайжандин Гьукуматдин Ктабханади медениятдинни маарифдин карханайра С.Керимовадин яратмишунар теблигъ авун патал «Седакъет Керимовадин 50 йис» тІвар ганвай ктаб чапдай акъудна. Республикадин Нобелан Информациядин Меркездин кьил, филологиядин илимрин кандидат Бейбала Алескерова туькІуьрай и ктабда шаирдин уьмуьрдин рекъикайни яратмишунрикай гегъеншдиз ихтилатнава. ТІвар-ван авай шаир-журналист

Муъзеффер Меликмамедова гъа йисуз С.Керимовадин яратмишунриз талукъарнавай «Седакъет» тIвар ганвай публицистикадин ктаб чапдай акъудна.

С.Керимовадин 2011-йисуз басма хъайи «КцIар, кцIар-вияр» энциклопедиядин кIватIал адан гзаф йисара чIугур зегъметдин нетижа я. И ктаб кьилди районриз талукъарнавай ктабрилай тафаватлу я. Энциклопедия арадал гъун патал авторди санлай тарихчиди, чIалан пешекарди, журналистди, таржумачиди, фотографди, гъакIни КцIар мукъувай чизвай ва адал рикI алай инсанди хъиз гъакъисагъвилелди гзаф зегъмет чIугунва. Ктабдин кьилин лайихлувилерикай сад ам кьве чIалал – лезги ва азербайжан чIаларал хъунухъ я.

2012-йисуз Магъачкъаладин «Илим» чапханади С.Керимовадин лезги чIалал шиирринни поэмайрин «Чалакай баллада» тIвар ганвай ктаб басма авуна.

2013-йисуз Азербайжан Республикадин Нобел Информациядин Меркезди «Седакъет Керимовадин уьмуьр ва яратмишунар» тIвар ганвай азербайжан, лезги ва урус чIаларал туькIуьрнавай библиографиядин ктаб басма авуна. Гъа йисуз Бакудин чара-чара чапханайри С.Керимовадин пуд ктаб – азербайжан чIалал «Лацу гъам», урус чIалал «Севрен марф», лезги чIалал «Квахъай йикъарган» тIварар ганвай романринни повестрин ктабар кIелдайбурув агакъарна.

2015-йисуз Седакъет Керимовади Муъзеффер Меликмамедовахъ галаз санал туькIуьрнавай «Лезги чIаланни азербайжан чIалан гафарган» басма хъана. Гъа йисуз Азербайжандин Милли Ктабханади Седакъет Керимовадин уьмуьрдизни яратмишунриз талукъарнавай зурба библиог-

рафиядин ктаб чапдай акъудна.

2016-йисуз кхъирагдин «Сувар» тІвар алай нубатдин ктаб чапдай акъатна. Ктаб ада вичи арадал гъана регъбервал гайи «Сувар» Лезги Манийринни Къуьлерин Ансамблдин 20 йисан юбилейдиз талукъарнава. Гъа йисуз адан аялар патал кхъенвай нубатдин ктаб – «Леян мани» кІелдайбурув агакъна.

2017-йисуз С. Керимовадин «Лезгийе» тІвар алай прозадин ктаб Туьркиядин Бурса шегъердин «Star Ajans» чапханада басма хъана. Ктаб туьрк чІалаз элкъуьрайди Абдулла Къубали я. Гъа йисуз шаирдин мад къве ктаб – лезги баядриз талукъарнавай лезги чІалал «Зи зари халкъ», азербайжан чІалал «Mənim şair xalqım» ктабар чапдай акъатна. Шаирди сифте яз вишералди лезги баядар азербайжан чІалаз элкъуьрна кІелдайбурув агакъарна.

2018-йисуз С.Керимовадин «Зи манияр» тІвар ганвай ктаб чапдай акъатна. Ана автордин 100-ев агакъна манийрин чІалар ва нотаяр гъатнава. Гъа йисуз азербайжан чІалал «Özgə ağrısı» («Чарадан тІал») ва урус чІалал «Когда грустят горы» («Дагълари гъам чІугвадайла») прозадин ктабар чапдай акъатна.

2020-йисуз шаирди урус чІалал «Дум моих узоры» («Зи фикиррин чешнеяр») тІвар ганвай ктаб кІелдайбурув агакъарна. Ктабда Евгений Чеканова, Сиявуш Мамедзадеди, Алина Талыбовади, Наиля Баннаевади ва Александр Родионова лезги чІалай урус чІалаз авунвай таржумар гъатнава. Гъа йисуз Седакъет Керимовади Муъзеффер Меликмамедовахъ галаз санал сифте яз «Азербайжан чІаланни лезги

чІалан гафарганни» чапдай акъудна.

С.Керимова композитор хъизни сейли я. Ада вичин чІалариз тесниф авунвай вишелай виниз маниди лезги харусенятдик зурба пай кутунва. И къелемэгъли гъакІни лезги чІалал сифтегъан художественный фильм арадал гъайи сеняткар я. Ада вичин сценарийдин бинедаллаз, вичин такъатралди чІугунвай «Къайи рагъ» фильм чи халкъдин руьгъдин алемда чІехи вакъиадиз элкъвена.

«Гъиссерин кимел» автордин 30 лагъай ктаб я. Ина шаирди эхиримжи йисара къелемдиз къачунвай, икъван гагъди санани чап тахъанвай цІийи шиирар гъатнава.

КЪИЛЕР

Келдаиди!	3
-----------------	---

СА ЧІЕХИ МЕЛ КІАНДА ЧАЗ

Дагъ авани зав къведай?	7
Уъмуър лагъайди	8
Дуънья начагъ я	9
Чир хъанайтІа	10
Гъажи Давуд	11
КІанзава	12
Гел тада	14
Бубадиз чар	16
Лацу гими	17
Гъа сакІа	18
Гурар	19
Дидед шал	20
Низ чида?	22
Квадар тийин	23
Рамазан варз	24
КичІе я	26
Лезгияр	27
Чигед стІал	28
Вуч цайитІа	30
Чи ивиарар	31
Дуънья я	32
ГъикІ дегишда?	33

Рехи дагъ	34
Элегия	36
Чалар гъей	37
Зи дустар	38
Четин бере	40
Са лекъ ая	41
Женг	42
Вахт я жал?	44
Цуьквер хъиз	45
Мел кІанда чаз	46
Жив алайвал	49
Мурад	50
Тем	51
Гъиссерин кимел	52

КЪВАНЦИН РИКІЕР ГЗАФ ХЪАНВА

Гзаф хъанва	55
Амукъдайди	56
Хайибур	58
Заз чир жезвач	59
Руьгъдин къакъанар	60
Вуж ава?	62
Жедач	64
Гъалтнач зал	65
«Беневшадин» гъарай	66
Пев	68
Вучин, гъикІин?	69
Са хахадиз	70
Чехи сир	73
Вуч лугъуда?	74

Ша эха кван	75
Сугъулвал	76
Ахквасмач	77
ЧуънуъхгумбатІ	78
Туътуъ	80
Амач пара	81
Акатна	82
Руъгъдин къза	83
Къванер	84
Чал гъарай!	86
Базар я	89

ТІЕБИАТДИ АЛЦУРНА

Ракъинин гъад	97
Иер я	98
Дидеяр	100
Атанва зул	102
Чубарукар	103
Тіебиатди алцурна	104
Бубуяр	106
Гатфар бере	108
Хвешивал	110
Этюд	112
Гъетер кІандай	113
Зи багъ	114
Гъалт тавурай	116
Цуъквед кІунчІар	117
Зулун тама	118
Къацу дугун	121
Гелер ама	122

Вуж тиртІа?	124
Карудин муг	125

РИКІИХЪ ГАЛАЗ ИХТИЛАТ

Садрани чир жедач	131
Са гар бес я	132
РикІихъ галаз ихтилат	133
Дегъне гъиссер	134
Архайиндиз ава чун	135
Хайибурун кІанивал	136
Хъсан шивдин гуьгъуьна	137
Жеда къакъан цавара	138
РикІин дуст	139
Яргунатар	140
Зи хару лекъ	142
ТатайтІа	143
РикІе мурад аватІа	144
Эверайла	146
Вун	147
Гъар са тІурфан алатда	148
Лезги тават	149
Ракъурмир	150
Квадар мийир	151
Къвечхел	152
Вуж ятІа вун?	153
ВерцІи мах	154
Гекъигин нив?	155
Кхъихъ, шаир	156
Руш	158
Къилив кІанда	159

Рапсодия	160
Вуч ийин?	161
Чун – уьмуьрдин юлдашар	162
Дуьнья мили гьавадава	163
ГьикІ лугьун?	164
Чижрен кІур	165
Вуж пара кІанда?	166

ПОЭМАЯР

Дагъдин синел	169
ЧІалакай баллада	179
Магъи дилбер	193
Шаирдикай	212

SƏDAQƏT KƏRİMOVA
HİSSLƏRLƏ ÜZBƏÜZ

Redaktor *Müzəffər Məlikməmmədov*

Korrektor və komüter dizaynı *Anna Həsənbəyova*

Rəssam *Nazim Rzaquliyev*
